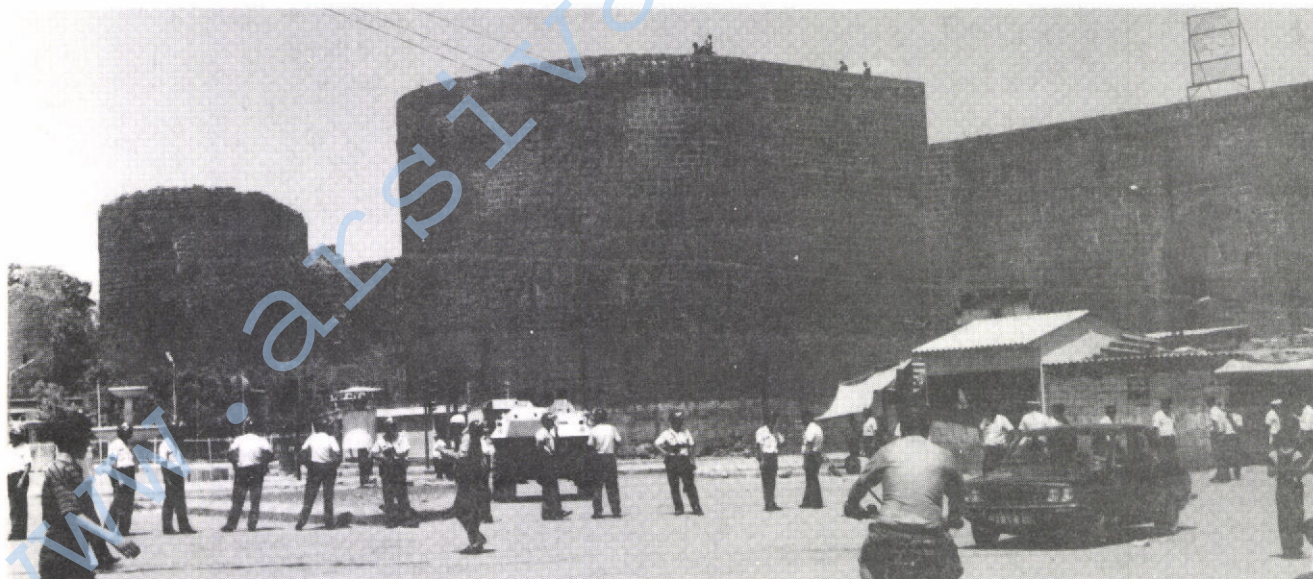

Karkerên hemû welatan û gelên bîndest yekbin!

NIŞTIMAN

Sa: 1991
Meh: Îlon
Hejmar: 19

Serxwebûn Demokrasî Sosyalîzm Yekitî

REDAKSIYON

B. Bêwar
Mîrza Pîran
Nedîm Cîhat
Şayîn
Z. Zana

Navnîşan/Adress:
Box: 7031
163 07 Spånga - SWEDEN

Postgiro: 98 66 50 - 0

Abonetî/prenumeratîon:
Kes: 150 Skr. Sal/Âr
Maqam/Myndigheter: 200 Skr/Âr

Redaksiyon ji nivîsarê bî îmze ne
berpîrsiyar e.
Nivîsarên ku ji Nîştîman re tîn
şandin, eger çap ji nebin, li xwedî
nayên ve gerandin.

Sal: 1991
Meh: Îlon
Hejmar: 19
Blha: 10 Skr.

NIVÎSARÊN VÊ HEJMARÊ

Beşa Kurdî	.Rûpel
Di Tevgera Kurdistanê de Pîrsa Rêxistinîyê û Lênêrînek Kurt Li Ser Partiya Demokratîka Kurdistanê Turkî (PDK.T - KUK)	3
Konferansa Neteweyî	6
Ay Lo Dilo, Zer Wazena	8
Beşa Tirkî	.Rûpel
Kürdistan da Gündemleştirilen Özel Harp ve Kontr-Gerilla Eylemleri	9
Vedat Aydın Kimdir Ve Niçin Öldürüldü	11
Kürdistan Devrimci Hareketinin içinden Geçtiği Süreç ve Birlik Sorunu	12
T-KDP'nin Kurucularından Ve Partinin İkinci Sekreteri Sait Elçi	15
İsveç Siyasi Partileri Göçmenlere Ne Vadediyorlar	20
KUK II. Avrupa Konferansı Sonuç Bildirisi	22

Kapak Düzeni: Vedat Aydın'ın Diyarbakır'daki Cenaze töreni
Foto: Nowîn

DI TEVGÊRA KURDISTANÊ DE PIRSA RÊXISTINIYÊ Û LÊNÊRÎNEK KURT LI SER PARTIYA DEMOKRAT A KURDISTANA TURKÎ (PDK.T - K.U.K)

-1-

Mîrze Pîran

Di tevgêra Kurdistanê de, pirsê pêşengiya rêxistinî û siyasî ji demek dûr û dirêj ve, pirsê zor girîng û sereke ye. Sedemên bingehî yê biserneketina serhildanên heta îro jî, dîsa bi vê pirsê ve girêdayî ye. Gava em li dîroka nêzik ya Kurdistanê dinerin, em dibînin, ku li gel sedemên din, sedema herî girîng û bingehî ya biserneketina serhildan û berxwedanên li Kurdistanê ev bû, ku ew ne xwedî pêşengiyek rêxistinî û siyasî ya bikarîba wî barî bi ser milên xwe de bûn. Divê, em li ser vê pirsê bi taybetî rawestin. Ji bo wê jî, em dikarin ji derbasbûyê (raberduyê) tekoşîna gelê xwe ya heta îro dersên heja û zor girîng derxînin. Bi gotinek din; "Em çiqasî bikaribin li dû xwe binerin, em dê wîqasî jî, pêşiya xwe bibînin."

Îro jî, hewcedariya tevgera Kurdistanê Bakur ji her gav bêtir bi pêşengiyek xurt, nûjen û tekoşer ya siyasî û rêxistinî heye. Tevgera şoreşgerî, neteweyî û demokratiyê di pêvajoyek gelek taybetî û tengasiyek mezin de, derbas dibe. Ew, di warê rêxistinî de, bersîva qonaxa îro nade. Rêxistinên me hîn jî, pirs û pirs-girêkên xwe yê siyasî û rêxistinî çareser nekirin. Tu rêxistin bi serê xwe û bi vê "rêxistinîya" xwe nikare pêşengiya tevgera rizgarîxwaziya Kurdistanê Bakur bike. Çareserkirina gelek pirsên û bersîva gelek pirs-girêkan di lêhûrnêrinên derbasbûyê tevgera Kurdistanê de, derbas dibin. Eger em çiqasî bikaribin li dû xwe vegerin, li pirêzên xwe binerin û dersên pêwîst jê derxînin, em dê bikaribin wîqasî jî pêşiya xebat û tekoşîna xwe bibînin. Lê mixa bin, ku heta îro me ev vatîniya xwe ya zor girîng bi awakî rastî û berfireh bi cî neaniye. Bi derengî jî be, divê em êdî xwe ji ber vî vatîniyê û rastiyê nedin alî. Pêwîst e, ku her rêxistin û kadirên siyasî û rewşenbîr vî vatîniya xwe ya gelekî girîng, bi cî binin.

Gava mirov bixwaze li gorî zanebûn û qewta xwe beşdarî nava vî pêvajoyê bibe, ya baş ew e, ku mirov ji ber deriyê xwe dest pê bike. Heta em derbasbûyên xwe bi awakî objektîf di ber çavan derbas nekin, kêmanî û şaşiyên xwe nebînin; Em dê nikaribin pirs û pirs-girêkên xwe jî çareser bikin û ji vî tengasiya îro derkevin.

Teva ku bi tirkî nivîsandin ji bo min gelekî hêsanîr e û gelek zahmetiyên zimanê kurdî yê di warê nivîsandin û

termên siyasî de hene jî; Dîsa min xwest ku ez vî nivîsara xwe bi zimanê xwe binivîsim. Ev nayê wê manê, ku ez li dijî nivîsandina zimanê tirkî me. Bê guman, hîn demek dûr û dirêj jî, kurdên ji Kurdistanê Bakur wê di giraniyê de pirsên xwe yê siyasî bi zimanê tirkî binivîsin. Lê, ez di vî baweriyê de me, ku teva vî rastiyê jî, divê em bêtir hewl bidin, ku bi zimanê kurdî binivîsin û zimanê xwe di warê nivîskî de jî bêtir pêş ve bibin. Hewldana bi zimanê xwe nivîsandin û peyivandin, perçakî tekoşîn û xebata me ya li dijî kolonyalîstiyê ye. Loma jî, divê em bêtir hewl bidin bi zimanê xwe bipeyivin, bifikirin û binivîsin û herweha xwendevanên kurdî jî bêtir bikin.

DIVÊ EM JI DÎTINA KÊMANIYÊN XWE NETIRSIN

"Hemû rêxistinên ku heta niha çavkaniya hêzên xwe nediditin, ji gotûbêjên zafbûnên (kêmaniyên) xwe ditirsyan û ji bo xwe zêde dicibandin, wenda bûn. Lê em wenda nabin. Ji ber ku em ji gotûbêjên kêmaniyên xwe natirsin û em wan çareser bikin..."

"Tawirê partiyek siyasî li hemberî şaşiyên xwe, ji bo ciddiyet û ne ciddiyeta wê partiyê, herweha pêk anîn ya jî ne pêk anîna vatîniyên xwe yê li hemberî çîna xwe û kedkaran, pîvanek herî girîng e. Ji dil qebûlkirina şaşiya xwe, lêgerandin û dîtina sedemên wê, analîzkirina rewşa sedem û ji bo rast kirina wan bi haydarî lêhûrnêrin; Nişanên partiyek ciddî ne." (1)

Eger em jî, li gorî wê rastiyê bimeşiyana û ew tişt di jiyana xwe ya rêxistinî de bi cî bikira; Ji dîtina kêmanî û şaşiyên xwe netirsiana û bixwasta wan bi dilsozî û di piratikê de ji holê rakira; Wê gavê rêxistina me jî, wê ne di vî rewşa niha de ba. Bê guman ev tişt ne hew jî bo me, herweha ji bo rêxistinên din jî, derbas dibe.

Heta em vî vatîniyê bi cî nînin; Ango, kêmanî û şaşiyên xwe nebînin, wan bi awakî dilsozî qebûl nekin, bi cesaret nerin ser wan û ji bo çareserkirina wan hewldanek ji dil û rast nişan nedin; Em dê nikaribin pêş ve herin û bighêjin armancên xwe yê pîroz. Wê gavê, em dê hewl xwe û derûdora xwe bixapînin. Ji ber ku bi awakî rastî dîtina kêmanî û şaşiyên û qebûlkirina wan, destpêka

çareserkirina wan bi xwe ye. Bê guman, ev bi serê xwe ne bes e û hewl alîkî meselê ye. Lê ji alî din, divê em ji bo çareserkirina wan kêmanî û şaşiyên, di piratikê de hewldan û xebatek ji dil û rast jî, bimeşînin. Bi gotinek din; Divê nexweşî rast bê teşhîs kirin. Li gorî wê nexweşiyê, reçeteyek rast bê nivîsandin û meşandin. Li ser wê tedawiyê kontrolê hergavî bê domandin. Bi wî awayî bê zanîn, ku bê nexweşî ber bi başiyê ya jî xerabiyê dihere û herweha bê kêmanî û şaşî di tedawiyê de heye ya na. Bê ku em metodek weha bidin pêşiya xwe û bimeşînin; Ne nexweşiyên me bi awakî rastî tedawî dibin û ne jî laşên me ji mikrobên nexweşiyên bê par dimînin. Divê em baş bizanin, ku ji laşên nexweş û hejar jî hêviyên zêde nayên kirin.

Gava em bi wê çarçewa gelemperî nêzikî meselê bibin; Gelo heta niha, me ew tişt bi awakî rastî di jiyana xwe ya rêxistinî de pêk aniye? Mixa bin, ku em nikarin di wî warî de bersîvek pozîtîf bidin. Lê, gotinek pêşiya heye: "mirov ji ku dera xerabiyê vegere, kar e." Eger, ji niha û pê ve jî be, hem ji bo derbasbûyê xwe û hem jî, ji bo xebatên pêşerojê, em bikaribin bi awakî objektîf nêzikî kêmanî û şaşiyên xwe bibin û bixwazin bi dilsozî wan ji holê rakin, em dê bêtir bikaribin pirs û pirs-girêkên xwe jî, çareser bikin. Di vî derê de, tiştê girîng ew e, ku em ji kêmanî û şaşiyên xwe netirsin. Bi cesaret û bi dîlpakî herin ser wan. Ji bo çareserkirina wan, hewldan û fedekariya bikeve ser milên me, bi cî binin. Herweha, em bi paçan serî li xwe mezin nekin û xwe zêdeyî heqê xwe nepesînin.

Eger em bi wê bîr û baweriyê nêzikî meselê bibin; Ji bo analîzkirina rewşa niha ya rêxistin û pirs-girêkên me, divê em bi şîweyekî objektîf raberdûyên rêxistinên xwe di ber çavan derbas bikin. Serketin, kêmanî û şaşiyên xwe ji nava hevdu derxînin. Ne weha be, ne em dikarin rewşa xwe ya niha xweşik zelal bikin û ne jî em dikarin pêwîstiyên xebat û tekoşîna pêşerojê jî, bi awakî rastî bi cî binin. Ango, rêxistînek gava li serketinên derbasbûyê xwe xwedî dernekeve û ji kêmanî û şaşiyên xwe dersên pêwîst dernexîne, nikare baweriyê bide gelê xwe. Gava rêxistînek baweriyê nede gelê xwe, nikare pêşengiya tevgera wî gelî jî bike.

Tecrûbeyên derbasbûyê gel, ji bo têkoşîn û xebata wan ya pêşerojê pusûla û xezîneyek dîrokî ne. Têkoşîna gelê kurd ya heta îro li dijî talankirin û dagirkirinê daye, xwedî payak mezin û bi rûmet e. Bê guman, ew têkoşîn û xebatên berê, wê pêşîya xebat û têkoşîna me ya niha rohnî bike. Lê ji bo wê jî, divê em bikaribin bi awakî ilmî wan bûyeran di ber çavan re derbas bikin û ji wan dersên pêwîst derxînin. Loma jî, divê em bûyeran li gorî dem, rewş û mercên ku têde çêbûnin, bîstînin û di ber çavan derbas bikin. Ne weha be, em dikarin têkevin nav xefikên şaşîyan û tengasiya dogmatîzmê.

Ew tiştên li jorin, ji bo rêxistinên siyasî jî derbas dibê. Ji ber wê yekê jî; Gava em derbesbûyê rêxistina xwe di ber çavan re derbas bikin, qonaxên ku tê de derbasbûyê û taybetiyên wan qonaxan analîz bikin; Ev, ne hew ji bo rêxistina me, herweha wê ji bo tevgera şoreşgerî û demokratiya Kurdistanê jî, kêrhatî be. Ji ber ku rêxistina me bi xwe jî, perçakî tevgera şoreşgerî, neteweyî û demokratiya Kurdistanê ye. Wek tê zanîn, di tevgera Kurdistanê de, pîrsa pêşengî û rêxistinîyê, ji berê de wek pîrsek sereke û zor girîg cihêkî taybetî girîye. Ew pîrsa, îro jî bi wê dijwariyê û pêwîstiyê di rojeva tevgera welatê me de ye. Ma ne ji bo wê sedema pêşengiya siyasî û rêxistinî ye, ku di wan serîhildanên li Kurdistanê de, pêşengiya siyasî û rêxistinî, di giraniyê de li dû tekoşîna çekdarî û heta derecakê di sîdara wê de maye. Herweha, di nava cûrên têkoşîn û xebatên de tevgirêdanek rast û bi aheng nehatiye pêk anîn û meşandin.

Berî ku ez dest bi damezirandin û pêvajoya "Partiya Demokrat ya Kurdistanê Turkî" (PDK.T) bikim, ez dixwazim bi kurtayî be jî, li ser damezirandina PDK li perçên din jî, rawestim. Ji bo ku em bikaribin hîn nêzik damezirandina PDKT û bûyerên li ser wê tesîr kirine bizanibin; Divê, em li bûyerên perçên din jî, binerin. Ji xwe, gava mirov bixwaze tiştekî bi awakî rastî û xweşik nas bike; Pêwîst e, mirov li derûdor û tevgirêdanên wî tiştî ku bi tiştên din re jî, binere. Gava em bi wê çarçewê nêzikî vê pîrsê bibin û di ber çavan derbas bikin, em dê bikaribin hinek înforsiyonên şaş û çewt yên di vê derheqê de jî, binin ber çavan.

Herweha, gava ez bahsa perçên din bikim, bi kinayî be jî, ez dê bixwazim bi wê pîrsê ve girêdayî hinêkî li ser rêxistinên berê jî, rawestim. Lê dixwazim ji niha de bêjim, ku di wî warî de belge û dokumentên nivîsandî per kêm in û di nava yên hene jî, di gelek waran de dijî hene. Loma jî, ez di wê baweriyê de me, divê di wan derheqan de, lêkolînên berfireh û taybetî çêbibin. Bi wî awayî, dikare gelak quncikên ku di dirûka tevgera Kurdistanê de tarî ma ne jî, bête rohnî kirin.

KURDISTANA ROJHILAT (ÎRANÊ)

KOMELA JIYANEWEYÊ KURDISTAN (Je-Kaf)

Piştî şerê cihanê yê duyem, di tebaxa 1941- an de leşkerên Sovyet û Îngilistanê ketin Îranê. Rûxandina Şah û derxistina leşkerên Îranê ji Kurdistanê, bi xwe re rewşek nû û taybetî anîbû. Ji bo damezirandina rêxistînek siyasî û bîdestxistina mafên neteweyî danûstendînek germ di nava rewşên burjuvaziyên biçûk û navîn de, dest pê kir.

Di dawîya wan danûstendinan û di 16 îlona 1942- an de, bi navê "Komela Jiyaneweyê Kurdistan" (Je-kaf) rêxistînek siyasî û îlegal hate damezirandin. Bi wî awayî di Kurdistanê de, rêxistina yekem ya siyasî hate damezirandin. Her çiqasî berî wê rêxistinê, ji navê "Komela Azadî" jî tê bahs kirin; lê, di wê derheqê de, ez bi xwe li tu belge û dokumentan rast nehatime. Li gorî, Dr. A.Rahman Qasimlû jî; "Komela Jiyaneweyê Kurdistan, rêxistina yekem ya siyasî û bi armanca neteweyî hatîye damezirandin. Pêşengiya vê rêxistinê, ji rewşên burjuvaziyên navîn yên ji bajarên dihatin, hatîbû pêk anîn." (2)

Di damezirandina Je-Kafê de, rolek taybetî ya rêxistina "Hêvî" û bi taybetî ya Mîr Hac çêbûye. Mîr Hac ji Kurdistanê Irakê û himdarekî rêxistina "Hêvî" bû. "Wî pêşniyara rêxistînek bi dizî û li ser bîngê komikan anîbû." (3)

Komela Je-Kaf di hejmara yekemîn ya kovara xwe "Niştîman" de, armanca xwe weha anîye ziman: "Komela Je-Kaf, bi hemû hêzên xwe ve tédikoşe ta zincîrê nîrê koletî û bîndestiyê jî stuyê netewa kurd rake. Kurdistanek mezin û rêk û pêk, pêk bîne, ku her kurdek bi serbestî tê de bijî." (4)

Di Nisana 1943- an de, qasî 100 endamên Komela Je- Kaf li dervî bajarê Mahabadê û li ser girê "xwedaperest" dicivin. Li gorî W. Aegleton, di wê civînê de, bi dengên beşdaran komîteyek navendî tê hilbijartin. (5)

Di demek kurt de, Komela Je- Kaf di nava kurdan de belav dibê û bi awakî camawerî (kutlewî) ji gelek çinan beşdarî çêdibe û gelek xebatên hêja dest pê dike. Di gulana 1944- an de, Ala Kurdistanê tê amade kirin. Di destpêka sala 1945 - an jî, Komela Je- Kaf bi navê "Dayika Niştîman" şanoyekê li dar dixîne... Xebatên ku Komelê dikir, di warê şiyarbûna neteweyî de tesîrek mezin li ser gel dihişt û beşdarbûna nava rêxistinê roj bi roj berfirehtir dibû. Di wê belavbûn û şaxberdana di navê xelkê de û di hûnandina rêxistinîyê de, melan rolek zor girîng û taybetî dilîstin. Di wê dema ku tevgera kurdî pêş ve diçû noqteyek balkêş jî ew bû, ku gelek serekeşîr û kesên feodal, ji bo menfeatên xwe yên taybetî dixwastin

têkevin nava tevgerê. Heta, ji bo xwe bi xelkê bidin qebûl kirin; wan, çî di warê disîplîna rêxistinî de û çî jî di derheqê alîkariyê de be, hewldanek taybetî nîşan didan.

Wek me li jor jî diyar kiribû; Armanca Xebat û tekoşîna Komela Je- Kaf, ne hew bi perçê Kurdistanê Rojhilat ve sinorkirî bû. Ji ber wê bîrûbaweriyê, piştî demekê wê "sinorên" di nava perçên Kurdistanê derbas kir û li Kurdistanê Başûr (Iraqê), li bajarê Suleymaniyê liqekî Je- Kafê hate damezirandin. Herweha, peywendî û danûstendînen germ di nava Je- Kaf û rêxistina "hêvî" de hebûn. Di dema şerê Berzaniyan de jî, Komela Je- Kaf xwestiyê têkiliya bi wan re dîne û alîkariya wî şerî bike. Peywendî û danûstendînen Je- Kaf ne hew bi perçê Kurdistanê Başûr re hebû. "Di tebaxa 1944- an de jî, li sê sinorên ku perçên Kurdistanê lê dighêjin hevdu, li çiyayê Daladporê nûnerên perçên Kurdistanê Îranê, Iraqê û Turkî dicivin. Di wê civînê de, Qazî Mele Wehab nûnertiya kurdên turkî, ji Mahabad Qasimê Qadirî nûnertiya kurdên Îranê û ji gundê Zîno Şex Abdulah ji nûnertiya kurdên Iraqê (Komela Je- Kaf) dikirin. Wan, bi navê "Peymana Sêsînor" hevkarîyek îmza kirin. Li gorî wê peymanê, kurdên li hemû perçan, wê bi giyanî û maldarî alîkariya hevdu bikin." (6)

Heta ku "Partiya Demokrat Ya Kurdistan" hate damezirandin, Komela Je-Kaf çî di warê şiyarbûna neteweyî de û çî jî di peywendiyên di nava perçên Kurdistanê de be, li gorî rewşa wê demê, xebat û tekoşînek berbiçav daye.

DAMEZIRANDINA PARTIYA DEMOKRAT YA KURDISTAN (PDK)

Di 15 tebaxa 1945- an de, li bajarê Mahabadê civînek berfireh çêdibe û li ser bîngê Komela Je- Kaf, "Partiya Demokrat Ya Kurdistan" tê damezirandin. "...Li bajarê Mahabadê belavokê bi îmza 72 kesan hat belav kirin. Gelek kesên damezerênerên Komela Je- Kaf imza wan di binê wê belavokê de tunebû. Ji wan 72 kesan; 24 kes xwedan milk, 18 kes burjuvaziyê bajêr, 16 serekeşîr, 10 rewşên burî û 4 kes jî mirovên dinî bûn." (7)

Di wê belavokê de, bi kurtayî bahsa şerê dinê yê duyem û rewşa dinê, rewşa Îranê, zîlm û zordariya li ser netewa kurd û pêwîstiya xebatê bi rêxistinî tê kirin û daxwazên xwe weha tînin ziman: "Gelî hewwelatîyên xoşewîst, em ji dervî mafên xwe yên qanûnî û Însanî pê ve tiştek naxwazin. Daxwazên me di wan bendên jêr de bi kurtî hatine nîşandan. Van daxwazên han bixwîne û bi hemû mirovên kurd bide fam kirin.

Daxwazên me ev in:

1) Netewa Kurd divê di daxilî Îran de ji bo bi cî kirina kar û barên xwe yên mehellî serbixwe û azad bibe. Û di sî-

norê dewleta îran de netewa Kurd xwud muxtariya xwe bixwe destê xwe.

2) Mafên xwendinê bi zimanê zikmakî hebe û temamê kar û barên daîran bi zimanê kurdî bê meşandin.

3) Li ser bingeha Qanûna Esasî, encumena wilayeta Kurdistan zûtirîn bê hîlbijartin û bi temamî kar û barên civakî û dewletî rabîgehîne û çavderiyan li ser bike.

4) Karbidestên dewletê, dibê ji xelkên mehelli bin.

5) Dibê li ser esasê qanûnek giştî, di navbera gundî û xwedan milkan de pêkhatinîyek bê pêk anîn, ku duwaroja herdu milan garantî bike.

6) Partiya Demokrat a Kurdistan têdikoşe, ku di xebatê de bi taybetî li gel netewa Azerbeycan û gelên din ku li Azerbeycan dijîn, bi Asuriyan, bi Ermeniyên u.h.w. re yekîtî û biratiyek temam pêk bîne.

7) Partiya Demokrat a Kurdistan, ji bo armanca pêş ve birina kişt û kal (zîraat) û bezirganiya Kurdistan û berfirekîrîna kar û barên kulturî, bijijki û baştir kirina jiyana aborî û ya manewî ya gelê Kurd, wê dest baveje ku serweta millî û hebûnên ser erd û bin erdên Kurdistanê bi kar bîne.

8) Ji bo pêşketin û bextewariya welêt, Em dixwazin bi tevayî gelên Îran îmkana tekoşinê bi serbestî bistînin.

Bijî Kurdistana xwud muxtar û demokrat." (8)

Di warê damezirandina PDK de, nerînên ji hev cuda hene. Li gorî hinek çavkaniyan; "Serokê Azerbeycana Sovyetê Cafer Bakirof, ji dewsa rêxistinê "Komel" bi navê "Partiya Demokrat ya Kurdistanê" damezirandina rêxistinêk nû pêşneyar dike." (9) Li ser wê daxwazê hazirî tê kirin û PDK tê damezrandin. Di wê derheqê de, Dr. A.Rahman Qasimlu ji weha nivîsiye: "Bi çî girtina hemû endamên Komela, partiyek nû, PDK di tebaxa 1945- an de hate damezrandin." (10)

Lê li gorî hinek çavkaniyên din; "Piştî belav kirina wê belavokê (belavoka ku damezirandina PDK îlan dike M.P.) êdî têkoşina Komela Je- Kaf rawesta û qet agadariyek ji aliyê Komela Je- Kaf û li ser rawestana têkoşin an guherandina nav an jî, li ser helweşandina wê belav nebûye.

Rojhilatnasa Sovyetî Dr. Jegalina, di nivîsandinê xwe ya bi nav û nîşana "Komara Mahabad Kanûna Yekem 1945 û Çiriya Yekem a 1946" ku hîn neweşandîye de, weha dinivîsiye: "Têkoşina Komela Je- Kaf a di navend û xwarê Kurdistan de, kevneperestên Îran û casûsên Îngilîzan tirsand û ketin hewl û xebatê ji bo sazîkirina nakokî di navbera rêberên Komela Je- Kaf. Di netîca wê de, Komela Je- Kaf dinivê duyemê sala 1945- an de nema." (11)

Li gorî Îbrahîm Ahmed jî; Gava civîna damezirandina PDK a Iraqê li Baxdadê çêdibe, ew hîn endamê Komela Je- Kaf ya liqê Kurdistana Iraqê ye. (12) Li gorî çavkaniyên hene, ew civîn di Tebaxa 1946- an de çêbûye. Lê, li hêla din jî em dinêrin, ku piştî damezrandina PDK a Îranê, Komela Je- Kaf li Kurdistana Îranê jiyana xwe ya rêxistinî ne domandiye...

Gava mirov di warê armancên siyasî de dinere, mirov dibîne, ku PDK li gorî Komela Je- Kafê gavek paş de ye. Komela Je- Kaf doza "malîştina zincîr û nîrê koletiyê ya li ser stuyê netewa Kurd dikir û dixwest di Kurdistana îro ya perçe kirî de, Kurdistaneke mezin, rêk û pêk bîne berhemê, ku her kurd bi serbestî tê de bijî." (13) Herweha, di armancên "Peymana Sê sînor" de jî, xuya ye, ku armanc û daxwazên Komela Je- Kaf ne hew bi perçakî Kurdistanê ve sînorkirî ye û xwestiyê bi perçên din re jî, danûstendin û hevkarîyê bike. Lê di belavoka damezrandina PDK de, mirov dibîne, ku armancê partiyê, di nava sînorên dewleta Îranê de bi-destxistinê otonomîye ve sînorkirî ye.

Di nava daxwazên PDK de, xalek balkêş jî ew e, ku Partiyê di benda pêncê de, doza li hev hatina gundî û xwedî erdan kiriyê. Di rastiya xwe de, bi wê daxwazê xwestiyê rawesta xwedî erd û milkdaran biparêze. Ew jî, giraniya xwedî erd û milkdaran di nava pêşengiya Partiyê de, dide diyar kirin.

Di îlona 1945- an de, carek din bi Qazî Muhemed re hinek kurd dawetî Bakûyê, paytextê Azerbeycana Sovyetê bûbûn. Piştî vegera wan, di 25 ê Çiriya Pêşîn ya 1945- an de, PDK kongra xwe ya yekemîn çêdike û di wê Kongrê de, programek ji 22 xalan ve pêkhatî, qebûl dike. (14)

PDK teva ku di demek kurt de, di nava xelkê de bi awakî berfireh belav jî bû; Lê ew di warê rêxistinî û siyasî de, negihaşt dezgehên xurt û rûniştî. Pêşengiya wê jî, di giraniyê de di destên dewlemend û serekeşiran de bû.

Gava di 22- ê Çiriya Pêşîna 1946- an de Komara Mahabadê hate damezrandin, PDK ne di wê hêz û qewtê de bû, ku wê avayê bide ser milên xwe û ne xwedî dezgehên rêxistinî bû, ku wê ji bo demek dûr û dirêj bimeşîne. Loma jî, gava merc û hoy hatin guherandin û Sovyetê alîkariya xwe birî, dinamîzma hundurî ya Komara Mahabadê têrê nekir kû bi serê xwe , xwe biparêze. Piştî rûxandina Hukumeta neteweyî ya Azerbeycanê (17-ê Çiriya Pêşîna 1946), leşkerên Îranê ketin Mahabadê û di 30-ê Adara 1946- an de jî, Qazî Muhemed û hevalên wî li meydana ku Komara Mahabadê lê hatibû îlan kirin, hatin daliqandin. Herweha tevgera Kurdistana Rojhilat jî, piştî wê bûyera mezin, kete pêvajoyek "bê deng".

(1) Lenin, Sol komünizm bir çocuk hastalı, sol yayınları, rp.58

(2) Dr. A.Rahman Qasimlû, İnan Kurdistani ve Kürtler, Weşanên jîna Nû, rp. 27

(3) Willam Aegleton, Mahabad Kurt Cumhuriyeti 1946, Weşanên Komkar, rp. 85

(4) Kovara Niştîman, organa Komela Je- Kaf 1323 (1944)

(5) W. Aegleton, b.n.d. rp. 87

(6) Zinar Silopî, Doza Kurdistani, rp. 197

(7) Kerîm Husamî, Komara Demokratîk a Kurdistan (Mahabad), Weşanên jîna Nû, rp. 62

(8) Kerîm Husamî, b.n.d. rp.64

Mî ew programa û ya ku di pirtûka navê wê li jor hatiye nivîsandin ya Dr. A.Rahman Qasimlû dan ber hev û di warê zimanê wergerê de, bê ku mana wê biguherim, pêwîst dît ku hinek guherandinên biçûk bikim.

Di pirtûka W. Aegleton de jî, du programê PDK hene. Yek ji wan, ji Arci Roosvelt hatiye girtin, ku ev û yê di pirtûka Dr. Qasimlû û Kerîm Husamî, di bingehiyê de, wek hev in. Lê, di warê ziman de, hinek nuansên biçûk di nava wan de jî, hene.

(9) W. Aegleton, b.n.d. rp. 141

(10) Dr. A.Rahman Qasimlû, b.n.d. rp. 28

(11) Kerîm Husamî, b.n.d. rp. 65- 66

(12) Li hevpeyva ku bi Îbrahîm Ahmed re ya di Kurdistani Press di hejmarê 48 an de derketiye, binerin.

(13) Kerîm Husamî, b.n.d. Ji Kovara Niştîman ya hejmarê Gulana sala 1944- an.

(14) Programa PDK ya di Kongra Yekemîn de hatiye qebûl kirin û navên beşdarên wê Kongrê li gorî navçeyan di wê pirtûka Kerîm Husamî, di rapelên 71- 75- an de, nivîsandiye.

KONFERANSA NETEWÊYÎ

B. Bêwar

Konferansa Neteweyî (KN) xwedî dîrokek dirêj e. Rêxistinên Kurd yeke yek çiqas bi hawên cuda cuda be jî, hawên civandina KN jî hev cuda jî danîbin dîsa jî her yekê pêwistîyek weha girîng di bernamên xwe de bi cih kirine, li ser nivisandine, peyivîne û hindik be jî li ser karkirine. Baş tê zanîn ku hinek hêzên Kurdistanê berîya 1980 yî û piştî 1980 yî li ser vê meselê car caran civîn çêkirin, komîtên amadekirinî ava kirin. Li ser vê meselê gelek hat peyivandin, nivisandin û minaqeşe kirin.

Lê çi mixabin di tu demê de kiriyarek berfireh, amadekirinek bi germayî jî bona KN pêk nehat. Civînek berfireh jî bona KN nehat amade kirin.

Gelo çima KN nehat civandin? Gelo rêxistinên Kurd nedixwestin KN bê civandin, yan sedemên din hebûn ku ev KN heta niha nehat amade kirin?

Bê guman e ku rêxistinên Kurd dixwestin KN bê amade kirin. Lê sedemên hebûn, astengî li pêşîya KN çêdikirin. Yek jê Rêxistinên Kurd KN bi hawek berfireh û mukemel dabûn pêşîya xwe. Hêvî jî KN ku berpirsiyariya siyasî ya Kurdistanê bigre sermilên xwe. Ji KN Konseyek berpirsiyar bê ava kirin. Ev Konsey berpirsiyariya siyasî ya tevayîya Kurdistanê hemêz bike. Ev hêvî jî bona pêşerojê hêviyek gelek girîng e, pêwistîyê gelek mezin e, lê ji bona rewşa Kurdistanê ya rojane û ji bona hêzên Kurdistanê ya niha ev nayê pêkhatin. Ji ber vê ye ku berya KN bê amadekirin daxwaz û hêvî ji KN jî bê zelalkirin û ev daxwaz li gor rastîya Kurdistanê bê formule kirin.

Ya duwemîn jî rewşa siyasî û tektîkî û stratejîya rêxistinên Kurd gelek dûrî hev in. Rewşa pêwendiyên siyasî li gor perçên Kurdistanê li dijî heve. Hêzên dost û dijîmim li gor perçên Kurdistanê û ligor rêxistinên jî hev gelek cuda ye. Hêzên Kurdistanê dema ku mêtinkarên perçekî Kurdistanê yên din jî bona xwe dost bibînin û bi wan re di nav têkilîyên germ de bin, çiqas bixwazin jî nikarin bi hêzên we perça Kurdistanê re di nav Konseyek ku berpirsiyariya çareserkirina pirsê netewa Kurd dabe sermilên xwe de cih bistînin. Ji ber vê ye ku heta van pêwendîyan neşken, heta ku ji bona hemî hêzên Kurdistanê di warê tektîkî û stratejîk de politîkîkî Kurdistanî bi cih nebe avayîyek berfire û bi rêk û pêk di nava herçar perçên Kurdistanê de nayê ava kirin. Sîstratejîyêk rûniştî di seranserê Kurdistanê de nayê ava kirin.

Ji ber van sedeman e ku pêwist e berya KN bê civandin, naveroka vê Konferansê, hêvî jî vê Konferansê jî aliyê rêxistinên Kurdistanê ve bê zelal kirin. Gelo rewşa Kurdistanê, rewşa hêzên Kurdistanê û rewşa pêwendiyên hêzên me ji Konferansek çawa amade ye û barek çawa dikare ragire? Pêwist e ku ev rewşa me vekirî bê danîn ku em karibin gawek jiyaniyê bavêjin. Pêwist e ku ne em xwe bixapînin, ne li dû ajitan û dilgermkirinan bigerin, ne jî xwe bê sedem giro bikin. Dema ku biryarên me li gor rastîya me bin, em dikarin li gor rastîya xwe jî gav bavêjin, na ger biryarên me li gor dilxweşkirin û dilgermiya mebin em nikarin tu kiryanan jî pêkbînin.

Berîya her tiştî jî bona KN dibê ku em van nuqtên jêrîn bigrin ber çavan:

* Pêwist e ku daxwaza OTONOMÎ û daxwaza çareserkirina pirsê Kurd di çerçeva dewletên heyî de bigrin ber çavan. (Ji ber ku hêzên Kurdistanê Iraq û Kurdistanê îranê ve dixwazin.)

* Pêwist e ku em daxwaza mafê çandî û mirovayeti bigrin berçavan. Ji ber ku hêzên Kurdistanê Sûrî ve daxwaz dikin.)

* Divê ku em daxwaza serxwebûn û yekîtiya Kurdistan bigrin berçavan. (Ji ber ku em vê dixwazin.)

* Pêwist e ku em rewşa têkilîyên hêzên Kurdistanê bi nîrên mêtinkaran re bidin ber çavan. Pêwist e ku em tesîra van nîrên mêtinker li ser tevgera Kurdistanê paşçav nekin.

Lê jî aliyê din ve jî rewşa civaka Kurd, daxwaz û hêviya gelê Kurd pêwistîyêk bê hempa bi civandina Konferanse Netewî heye. Ev pêwistîyêk dîrokî ye. Vê pêwistîya hanê piştî astenga Xelîc xwe bêtir dide nîşandan. Di warê navnetewî de jî ji hêzên Kurdistanê ve valayîyek bê hempa heye. Vê valayîya hanê xwe li her derî û di her kiryarî de dide pêş. Em hemî vî derdê hanê dibînin û heşa wê di xwede his dikin.

Ji alîkî ve jî ber rewşa Kurdistanê û rewşa mêtinkarên ku Kurdistanê di nav xwe de par kirine tu dewletên dinê û tu avayîyên navnetewî naxwazin pirsê Kurd bînin ziman, têxin rojeva xwe û liser bisekinin. Ew naxwazin jî bona Netewa Kurd problem û astengan jî bona xwe çêkin, têkilîyên xwe yên aborî, siyasî û leşkerî têxin astengan. Ew têkilî jî wan re jî mafê mirovayeti û demokrasî gelek girîngtir e.

Lê jî aliyê din ve gelekdengbûniya Kurd jî jî bona vemirandina dengê

Kurd, ji bona paşçavkirina pirsê Kurdistanê astegekî gelek mezin e. Vê gunehbarîya hanê gelek mezin e û berya her kesî di hustiyê hêzên Kurdistanê de ne.

Astenga Xelîc jî bona têkilîyan, ji bona berbiçavkirina pirsê Kurdistanê fîrsetek gelek girîng bû. Lê ji ber ku yekdengîyêk di nav hêzên Kurd de tunebû hêzên Kurd jî vê fîrseta dîrokî li gor pêwistbûniya xwe fêde negirt. Di dema vê fîrseta dîrokî de jî yekdengîyêk di nav xwe de ava nekirin. Her çiqas bi derengî be jî hinek komîte jî bona astenga Xelîc hatin ava kirin jî lê ev gelek teng û li çend welatan cuda hatin ava kirin. Pêwendîyêk germ di nav van Komîtan bi xwe de jî nehat ava kirin. Divê buyera ku niha li Kurdistanê Başûr rûda û civaka Kurd bi yek dengî ve bîyî koordîsyonek baş be jî da xwanê kirin ku karê bihevreyî û yekdengî tesîreke mezin dide nîşandan. Ev bi xwe tecrûbekî girîng e jî bona tevgera Kurd li derveyî welat. Divê dema dîrokî de jî bona pêknehatina yekdengîya Kurd çiqas guneh yê hemî hêzên Kurdistanê be jî lê para mezin yê Cepha Kurdistanê îraqê ye. Wan heta demekî bawerîya xwe danîn ser vê astenga Xelîc û bawer kirin ku piştî çareserkirina vê astengê wê pirsê Kurdistanê îraqê wê bê şik bê çareserkirin. Li gor wan madem dinê ewqas dijîtiya Sedam dike, wî heta nexînin nasekinin û pirsê Kurdan jî wê çareser bikin. Ji ber vê bawerîya hanê jî guh nedan yekdengîya Kurd.

Ez bawerim ku li gor wan bi xwe jî KN û kiryar û hêviyên wê ne zelale. Her çiqas wan jî bona KN hinek kiryar dan pêşîya xwe, li gor xwe hinek pêwendî jî danîn lê armanc pêkhanîna KN nebû. Armanc pêşîgirtina rexnên heyî bû. Armanc ne ewe ku meriv hinekan gunehbar bike û xwe jî gunehan paqij bike. Lê pêwist e ku meriv rastîyê jî veneşêre ger xelet jî bê fêhm kirin.

Lê dema em vê dibêjin pêwist e ku em rewşa xwe bi xwe jî vekirî bînin ziman. Hêzên Kurdistanê Bakur bixwe gelek jî hev ketî ne. Yekdengîyêk di nav me bi xwe de tune ye, rewşa me tevlihev e. Roj bi roj dengên me gelectir dibin lê dengê me sistir derdikeve. Ev bi xwe astengek mezin di rêya yekdengîya Kurd de. Vê jihevketina me dibe sedemê ku em bixwe bêlin bibin bingehê Konferanse Netewî em nikarin pêşîyarek bihevreyî bînin ziman. Dema ku hêzên Kurdistanê Bakur bi xwe di

nav xwede yekdengîyek avabikin, hinek daxwaz û kiryarên pêşîya xwe zelal bikin dikarin bibin bingehêk ji bona KN ya Kurd û xebata amadekirina wê geşbikin.

Armanç ji yekdengî ne ewe ku hema di destpêkê de cephan yan jî yekîtîyên sîyasî avabikin. Pêwîst e ku bi bername kurt ve di kiryarên derveyî welat de bi hawek vekirî û zelal binin ziman. Vaya bibe bingehê yekdengîyek dinav hêzên Kurdistana Bakurde û ev wek pêşniyar ji hêzên perçên din re bê pêş-keşkirin.

* Pêwîst e ku Komîte ji hêzên sîyasî ji bona derveyî welat bê pêk anîn.

* Li her welatan Komîtên welatan bîn ava kirin.

* Pêwîst e ku vê Komîta sîyasî alikariya avayiyên demokratîk yê Kurda bikin ku ji bona di her welatekî de ew di nav yek avayiyekê de bîn cem hev.

* Pêwîst e ku ev Komîte alikariya avayiyên demokratîk bike ku hemî avayiyên demokratîk yê Kurd yê li hemî welatan di nav Konfederasyonê de bîn cem hev.

* Vê Komîta hanê di kiryarên xwe de cih bide kesên serbixwe û ji kêhatîniyên wan fêde bigre. Ji bona kiryarên komîtên cuda cuda bidin ava kirin. (Komîtên agahdariyê, weşanê ûw.)

* Kiryarên pêwîst pêwîst e ku heta karibin li her derî bi hev re û di yek demê de pêk binin. Di kiryarandê koordînasyon û agahdariyê bingehî bê ava kirin.

* Bername û rêzname kin û vekirî bedanin. Bi her hawî rêzname bê meşandin.

* Bi hindikayî salê carek civînên berfireh bîn amade kirin. Di van civînan de lînerîn û pêşniyarên civakê bîn stendin.

* Her pêşniyar di nav komîtan de bîn minaqeşe kirin û biryar li ser bîn dayin (qebûl kirin, guhurandin yan jî qebûl nekirin) Yanê ji her pêşniyarî re buhayek bê dayin.

* Ev Komîte bi hawek giştî mafê netewa Kurd biparêze, piştgirîya tevgera Kurd bike, ji bona mafê netewa Kurd di avayiyên welatan de û di avayiyên navnetewî de bide qebûl kirin bi înat bixebite.

Gava ku meriv li dîroka nêzik ya Kurdistana Bakur mêze dike tevgera Kurd di destpêkê de têkoşînek dijwar ji bona qebûlkirdina hebûna netewa Kurd bi Tirkên çep û demokrat re daye nişandan. Di gava duwemînde jî ji bona bi wan qebûlkirdin dana rêxistinên Kurd yê serbixweve derbas bûye.

Lê pêwîst e ev jî neyê ji bîr kirin ku şerê me yê bingehî ji bona qebûlkirina Kurd bi Kurd re hatiye dayin.

Van têkoşînên hanê bi tengahî be jî heta niha serkeftinek nişan daye. Ev ro ne bi tenê çep û demokratên Tirk lê hinek ji sermayedarên Tirkan jî mecbûrman ku hebûna Kurd qebûl bikin.

Çepên Tirkan bê dilên xwe be jî rêxistinên Kurdan qebûl dikin.

Gelê Kurd jî bi hemî katên xwe ve îro hebûna qebûldikin, ev bi xwe bidestxistinek û serkeftinek gelek girîng e.

Lê îro talûkekî gelek girîng li pêşîya tevgera rizgarîxwaza Kurdistanê çêbûye û ev roj bi roj mezintir dibe. Pêwîst e ku ev bê şikandin. Ev jî ev e ku bi destxistinên gelê Kurd û karên demokratîk yê sererd yê li Kurdistanê ya bi tevayî bi destê rêxistinên Tirkan tîn meşandin, yan jî dibin sîya partî û avayiyên Tirkan de tîn domandin.

Ez bawerim ku ev ji bona bidestxistinên netewa Kurd yê niha û yê pêşerojê talûkekî gelek mezine û wê astengên mezin li pêşîya têkoşîna rizgarîxwaz bide ava kirin. Ji ber vê ye ku rêxistinên Kurd bêyî dev ji karên xwe yê bingehî berdî (rêxistinên binerd ê têkoşîna serxwebûna Kurdistanê) û vî karên xwe yê bingehî paşçav bikin lê pêre jî karên eşkere û demokratîk jî ji bin sîya hêz û partiyên Tirkan divê derxin. Dema ku van karan jî destên Tirkan û avayiyên wan bê derxistin her bidestxistinek piçûk dikare bibe hîmek girîng di rêya serxwebûna Kurdistanê de. Lê dema ku ev di destên Tirkandê yan jî dibin sîya wande bimîne her bidestxistinek çêbe jî welew ev bidestxistin mezin be jî wê bibe astengek girîng di rêya têkoşîna serxwebûna welatê me de. Ji ber vê ye ku pêwîst e em di nav karê eşkere de jî cih bistînin û wan karan bikin pêlîka têkoşîna serxwebûn û azadiya welatê xwe de. Ji bona vê yekê jî, ew kesên di vî warî de bêtir bikaribin feydê bidin û hebûna wan di nava rêxistinîya dizî de jî feydê bêtir zirarê bide; divê di nava wan karên eşkere û demokratîk de cî bigrin. Ev dibe tedbîrek ji wan tedbîrên ku li hemberî operasyonên li ser rêxistinan çêdibin. Bi gotine din, gava em xebatek rêxistinî û dizî bimeşînin, divê em li gorî wê jî, tedbîrên xwe bistînin. Dema ku ev pêkneyê ji bona her gavhavînek sîyasî wê bibe sedemên operasyon û fîredanên teze li ser rêxistinên sîyasî. Dibê ku têkiliyên têkoşîna sererd û yê binerd bi hostayîyek teze û li gor şertên teze jî nûjen ve bê çareser kirin.

Ez bawerim ku têkoşîna karên sererd têkeve destê Kurdan bi xwe wê bingehêk baş bide çêkirin ji bona bicîhkirina karê çandî û zîmanê Kurd de jî li welat. Ji ber vê jî pêwîst e ku ji niha de di warê çand û zîmanê Kurdî de li welatê têkoşînek giran bê danîn. Ji alîkî ve vê têkoşîna çand û zîmanê Kurdî bi xwe jî wê bibe sengerek û bi destxistinek heja di rêya têkoşîna serxwebûnê de. Ji xwe jî bona gelê Kurd karên demokratîk bi xwe jî hîmek girîng e di rêya têkoşîna serxwebûnê de.

Dema ku hêz û rewşenbîrên Kurdistanê kiryarên demokratîk tîxin destên xwe yan jî di vî warî de karek bi hev re dest pê bikin, ev bi xwe dikare

avayîyek çandî û zîman ava bike. Ev bixwe dikare pîresek Kurdî jî pêkbîne. Ger zivirandina welat pêkbê wê van karan asantir li welat bê amade kirin.

Lê beriya ku hinek karên bi hev re neyên kirin, hinek gav neyên havêtin ji destpêkê ve serkeftina presek Kurdî wê hinek dijwar be. Belkî di civînên berfireh de gelek kes bêjin em amade ne, ji bona presek Kurdî bi her gotinên civînan tenê meriv nikare barên giran bide pêşîya xwe. Pêwîst e ku destpêk bi barên piçûk ve bê havêtin û dinav jîyanê de van baran li gor rewşê girantir û mezintir bibin.

BARGIRANIM

Bargiranîm ez, rê dîr û serkaş
Xûzîm, piştikulîm, dimênîm li paş

Kerwan xwe gihand qûnaxê sivik
Ker-ajo nezan û rêçîka me şaş

Bargiranîm ez, piştikul û birçî
Li paş karwan jî herîm dîsa baş

Milet nezane, eji perîşan
Lêdan û zîndan, kuştin jî, rapaş

Milet dixwazî sivik herîm pêş
Lê bar girane, tere, li ser xaş

Bi zor min tajon, nîzanim ka rê?
Li pêş me: av û çîrav û co-aş

Ketin û rabûn, lê tim diçim ez
Dilê min pir xurt, bi fort û şabaş

Barê min giran, berê min li jor
Rêça min dijwar, hemî rêl û kaş

Dengek jî dîr hat gote min:
Bar hilgîr weza, sêfil û bê maş!

Jêre divên: em tîmareke baş
Em derdê bargîr, av derdê ger-aş

Pêncî salin em ji wer dibêjin
Bargiran, piştikul wer diçim li paş

Ciger-xwîn, besin gilî û gazin!
Di nav nezanan nabênî yek baş!

Cigerxwîn
Ji diwana 6-a Şafaq

ZAZAKÎ**ZAZAKÎ****ZAZAKÎ****ZAZAKÎ****AYLO DILO**

Ay lo dilo, lo dilo
Ay lo dilo, lo dilo
Ay lo dilo, lo dilo
îs lo dilo delîlo

Ma şîn warey Hesênî
Ay lo dilo, lo dilo
Ma şîn warey Hesênî
îs lo dilo, delîlo

Kuemey yî ha pêr sêrî
Ay lo dilo, lo dilo
Kuemey yî ha pêr sêrî
îs lo dilo, delîlo

Pencerêy seraserî
Ay lo dilo, lo dilo
Pencerêy seraserî
îs lo dilo, delîlo

Ay lo dilo, lo dilo
Ay lo dilo, lo dilo
Ay lo dilo, lo dilo
îs lo dilo, delîlo
Sêr bon Hacî kerre wo
Ay lo dilo, lo dilo
Bin bon Hacî kerre wo
îs lo dilo, delîlo

Hacî vazdo gerrewo
Ay lo dilo, lo dilo
Hacî vazdo gerrewo
îs lo dilo, delîlo

Gerrewo byefayde wo
Ay lo dilo, lo dilo
Gerrewo byefayde wo
îs lo dilo, delîlo

Şahad Hacî merre wo
Ay lo dilo, lo dilo

Şahad Hacî merre wo
îs lo dilo, delîlo

Ay lo dilo, lo dilo
Ay lo dilo, lo dilo
Ay lo dilo, lo dilo
îs lo dilo, delîlo

Mastî payîz wenik o
Ay lo dilo, lo dilo
Mastî payîz wenik o
îs lo dilo, delîlo

Keçon kerdo kuediko
Ay lo dilo, lo dilo
Keynon kerdo kuediko
îs lo dilo, delîlo

Pey patika big xwid ko
Ay lo dilo, lo dilo
Pey kuedika big xwid ko
îs lo dilo, delîlo

Arêkerdox: HARUN
Ina deyr hetî Palî ra uma aryekerdîş.
îs lo...: îso lo, îsa
Hesênî..: Hesên (î)
Xwid ko.: Xwi di ker-o
Şîn.....: Şînî, şîyayîş
Big.....: Biger

ZAVA

Zava, zava, zava
Loy, loy zava
Zava, zava, zava
Keko bira, zava

Yega pîlo filhon o
Loy, loy zava
Yega pîlo filhon o
Keko bira, zava

Yew nik myon di awk dono
Loy, loy, zava
Yow ho myon di awk dono
Keko bira, zava

Munen baykey keynono
Loy, loy, zava
Munen baykey keçono
Keko bira, zava

Keyna qic mi nidono
Loy, loy, zava
Keça qic mi nidono
Keko bira, zava

Înşallah kîye'd muno
Loy, loy, zava
Înşallah kîye'd muno
Keko bira, zava

Qumî ruey ma hera wo
Loy, loy, zava
Qumî ruey ma hera wo
Keko bira, zava

Keyno tede riz kuawo
Loy, loy, zava
Keçon tede riz kuawo
Keko bira, zava

Surmey keynon rişyawo
Loy, loy, zava
Surmey keçon rişyawo
Keko bira, zava

Xwerton xwir arye dawo
Loy, loy, zava
Xwerton xwir arye dawo
Keko bira, zava

Arêkerdox: HARUN

Ina deyr hetî Palî ra uma aryekerdîş.

HÊNEYÎC**ZER WAZENA**

Zer wazena gî merdûm bîfirû. Feqet h'qîqet çinaw bî vicêna verî însonî. Zer û nîyet qet yew girong zî nêkawî herindey heqîqet.

Tim û tim raştey merdûmî çikaw bîn bîyo û nê omeya nimtiş. Raşteysey rocî binî be'hriya, aw çend qûr bena wa bibo, reyna zî roci bereqna. Baştir enaya gî çîyo gî estû û merdûm çawa ben wa

bibo, bêro qebûl kerdîş. Lakîm ena nûqta di însonî ma, yanî "Kadir" mayê zonayey ki milletey ma h'eya anka omîdî xo pey giredaw, ca nêarda. Bê şik ena vatey mi pêrey zonayorî nîya. Xeberey ki ma esta, vonî gi: "Komî gi xo di vet."

Bi raştey taynî însonî ma ecêbî ecêbora vetey. H'eyat çina benû wa bibû, tarîx di çî ders omaw dayîş û omey girawtiş, çî qanûn ki îlmî benî wa bibî

yênir mûhîm nîyo. Gêreg zad hîni mîyon çî di bibo. Wazinî wa Dinya bixerepîyo, xemî ens însono nîyo. Raray zaf weş qalî zî kenî, feqet yeno e'mel hoko donî xo. Gelenperey çî ûsil benû wa bibû, çî pêr bîyayîş benû wa bibo, esil xo di mûyey hîni nê leqêna. Gorî menfe'tî xo me'ena donî dormarey xo û sey serase winayewû raşt nonî însonî vera û xo zî tira îkna kenî. Enî merdûmî pey xo razî. Winaye ki, yan zî çiko sey hîni nêbo, pey serey qonderey xo erzenî kîştîkî serû. Teyna çimonî xo xebetnî, qey di şexsî xo heme çî vînenî. Raşt û raşt p'irnikew verû şînû. Gî der dormarey hîni di çî esto çî çîno, xorî bar nêkenî. Raştey çinaya çina nîya, ena qal ensino merdûmo qet gire nê dono. H'eta gi xapid monenî însoney û însonetey kona hîni vîri. Aya girongi zî gûre gûre ra vêrêno. teynabiyayey ra xo nê

eşkenî feletnî. Baştir inso xo hezey xo vîno. Zaf zor nêd xo, qey tayn çawto.

Bê gûmo înononî ma di bedelnayîşî ki pîl viraziyay. Eni des seronî peyîno di zaf çî zî bedelya, semedi nê bedelnayîşî zî sebeb çînkaw.

Dinya di dem û dem çî arêbenû pêserû, dim ra tadîyenû û bedelênû, çiyon bîno rî sebeb virazenû. Lê çî h'eyf gî zaf zonayey ma, eni bedelnayîşî pêpekî fehîm kenî. Çîyik bi henzar seri cerebyaw wazên narey sey çîyok newe keşî bîyo, kenî reçete nonî ma vera.

Xeberî ki esta, vonî: "Pale betelênû, hîwe bedelênû." Zaf însonî ma rî zaf zemo lazim. Zemonik ome werdiş ma mird nê kerd. Dûnya averşina, pêpekî nêsina. Ayîk pêpekî şînî teyn însonî mayî.

KÜRDİSTAN'DA GÜNDEMLEŞTİRİLEN ÖZEL HARP ve KONTR-GERİLLA EYLEMLERİ

Vedat AYDIN'ın 5 Temmuz 1991 tarihinde Diyarbakır'da gece yarısında **Kontr-Gerilla** timleri tarafından evinden evinden alınarak öldürülmesi olayı tekil bir olay değildir. Bu olay son dönemde, özellikle Kürdistan'da ve giderek Türkiye genelinde görülen eylemlerin bir parçası ve Kürt halkına karşı girişilen sistemli tasfiye ve yok etme politikasının olduğu boyutları gösteren bir uç örnektir. Bu vesileyle hasasiyet kazanan bu konunun üzerinde durmak istiyoruz.

Açıktır ki Türk devletinin Kürdistan'da yürüttüğü savaş son dönemlerde yeni bir biçim kazanmıştır. Bu savaşta kitle katliamından, tek tek yurtseverin kaçırılıp katledilmesine kadar, her yola baş vuruluyor. Devletin gizli ve açık güçleri, Kürt halkına karşı savaşta, her yolu meşru ve mubah görüyor. Kürdistan'da mücadele yükseldikçe, devletin politikası daha bir açıklık kazanıyor. Kürdistan'da gelişen kitle hareketi (İNTİFADA), devleti, yedekteki savaş planlarını uygulama alanına koyma noktasına getirmiştir. Saldırıları önceden belirlenmiş hedeflere yöneltiliyor. Kürdistan ulusal-demokratik mücadelesinde saygın yeri olan, halkın inandığı, güvendiği önder kadrolar devletin gizli ve açık güçlerinin birinci dereceden hedefleri haline gelmiştir, gelecektir. TC bu aşamada açıktan yapamadıklarını, devlet içinde devlet gibi davranan, bu tür cinayetler için özel olarak eğitilmiş Özel Timlere yaptırıyor. Devlet içinde devlet olan bu güçler kamuoyunda "**Kontr-Gerilla**" olarak biliniyor. Genel Kurmay Başkanlığı'na balı Özel Harp Dairesi tarafından yönlendirilen bu güçler "**özel savaş**" kuralına göre hareket ediyorlar.

Bilinmelidir ki, Türkiye'de bu tür eylemler tekil ve tesadüfî eylemler değildir; hiç bir şey MGK, Genel Kurmay Başkanlığı, MİT ve Askerî İstihbarat Birimlerinin bilgisi ve kontrolü dışında gelişmiyor. Türk devletinin asıl yönlendirici kurum ve kuruluşları bunlardır, kukla hükümetlerin bu tür olaylardan haberi olsa dahi, bu bir şeyi değiştirmiyor ve fazlaca bir şey de ifade etmiyor. Hedefler önceden belirlenmiş, eylem planları önceden hazırlanmıştır. Dünya'daki diğer terörist devletler gibi, TC'nin de Özel Harp Kurallarına tabi bir savaş politikası ve bu savaşı yürüten gizli örgütlenmeleri

vardır. Bunu bilmemek, saflıktan öteye, aptallık olur. Önümüzdeki süreçte Kürdistan'da mücadele yükseldikçe, Özel Harp Dairesi'ne bağlı güçlerin (Kontr-Gerilla'nın) eylemleri daha da artacaktır.

Türk ve Kürt ilerici çevrelerinin bildiri ve yayınlarında hala şöyle bir belirlemeye sıkça rastlıyoruz: "**Devlet, Kürt halkına (ya da halklarımıza) karşı ilan edilmemiş bir savaş yürütüyor.**" Sıkça raslanan böyle bir belirleme salt bir dil alışkanlığından mı kaynaklanıyor? Ya da Türk devletinin karakterinin gerçekten kavranılmadığından mı kaynaklanıyor? Oysa TC'nin halklarımıza karşı (ve özellikle Kürdistan'a yönelik) savaşında ilân edilmemiş, gizli-kapalı kalan savaş yöntemi kalmamıştır. Üstelik Türk devletinin bugünkü imhacı siyaseti yeni bir siyaset de değildir, bu siyaset geçmişten beri uygulanmaktadır. Osmanlı İmparatorluğu'nun sömürgeci ve katliamcı mirasını devralan TC, Kürt halkının milli varlığını red ve inkâr temelinde kurulmuş olan bir devlettir. Bu devletin Kürdistan politikası başından beri baskı, zor ve şiddete dayalı tasfiyeci ve katliamcı bir politika olmuştur. Durum ve koşullara göre bu politika sadece biçimde değişiklikler göstermiştir, öz aynı kalmıştır. Türk devletinin gözünde Kürt halkı daima düşman bir güç olarak görülmüştür, devletin iç ve dış savunması bu potansiyel düşman varlığına dayandırılmıştır. Türk Ordusu bu anlayışla eitilmiş, devlet bu temelde örgütlenmiştir, sivil ve askerî istihbarat birimleri bu amaca yönelik oluşturulmuş, Özel Harp Dairesi ve ona bağlı gizli-açık örgütler bu hedef dorultusunda kurulmuştur. Türkiye ve Kürdistan ilerici-demokratik güçlerinin mücadelesi dış güçlerin kışkırtması, bu güçlerin varlığı ise kökü dışarıda cereyanlar olarak görülmüştür. Anlaş bu olunca devlet; gizli ve açık güçlerini, tüm kurum ve kuruluşlarını bu hedefe yönelik olarak biçimlendirmiştir.

Genel Kurmay Başkanlığı ve ona balı Özel Harp Dairesi'nin hem savaş ve hem barış dönemine, hem dış ve hem iç düşmana karşı çok yönlü yok etme yöntemleri vardır. TC, kurulduktan bu yana kendi baina tek bir savaş olarak 1974'de Kıbrıs'ın işgali savaşına girmiştir. Bu işgal hareketinde Genel Kurmay Başkanlığı ile Özel Harp Dairesi'ne bağlı birimlerin (Ör-

neğin, Seferberlik Tetkik Kurulu (STK), Kontr-Gerilla vb.) Kıbrıs'ta Rum halkına karşı giriştiği gizli ve açık yoketme eylemlerini bilmeyen yoktur. Kıbrıs Rumlarından ele geçirilerek Özel Harp Dairesi'nin kamplarına doldurulan binlerce insanın akibetinden hala bir sonuç alınabilmiş değildir. Bu insanların nerede oldukları hala da araştırılan bir sorundur. 1960-1980 döneminde devletin MİT, Özel Harp Dairesi, Konter-Gerilla gibi kuruluşlarının Kürt yurtseverlerine ve Türkiye ilerici güçlerine yönelik suikast, provakasyon, kundaklama, insan kaçırma ve işkencelerde katletme gibi değişik biçimlerdeki eylemlerinin olduğu boyutları devrimcilerin iyi bilmesi ve halka anlatması gerekiyor. **Bundan 25 yıl önce, 4 Temmuz 1966'da T-KDP Genel Sekreteri Av. Faik BUCAK'ın MİT tarafından katledilmesi olayı Türk devletinin önde gelen Kürt yurtseverlerine karşı uygulamaya koyduğu imha ve sindirme politikasının belirgin bir örneği idi.** 1970'li yıllarda MİT'in kundaklama ve provakasyon eylemleri, 1977 1 Mayıs katliamı MİT ve Kontr-Gerilla'nın geliştirdiği eylem çizgisinin bilinen örnekleridir. 1 Mayıs Taksim katliamı ile Vedat AYDIN'ın cenaze töreni sırasında Diyarbakır'da girişilen katliamın senaryoları benzerdir ve aynı merkezler tarafından uygulamaya konulmuştur.

Türk devletinin Kürdistan'da Kürt halkına ve onun önder kadrolarına karşı uyguladığı tehdit, saldırı, yok etme ve sindirme politikası ile Türk ilerici güçlerine yönelttiği saldırı ve imha politikası bir bütündür ve aynı yerlerden kaynaklanmaktadır. Son dönemlerde Kürdistan'da insanların kaçırılıp katledilmesi, gazete bürolarının ve demokratik kuruluşların kundaklanması, ilerici kurum ve kuruluşların yöneticilerinin ölümle tehdit edilmesi ve diğer yandan İstanbul'da bir gece içinde bir çok yere birden baskınlar düzenlenerek 12 DEV-SOL üyesinin yerinde kurşuna dizilerek infaz edilmesi vb. olaylar Türk devletinin gizli ve açık tüm güçleriyle yeni bir saldırıyı başlatmakta olduğunu gösteriyor. Bu saldırılarda esas hedefin ise Kürdistan ve Kürt halkı olduğunda bir kuşku yoktur.

Bu son olaylardan çıkarılması gereken dersler vardır. Durum bir kez daha gözden geçirilmelidir. Özellikle Kürt yurtsever saflarında kimi çevrelerin

bundan çıkarmaları gereken dersler olmalıdır. Türk devletinin tarihi Kürt politikası temelinde değişmemiştir. Kürt dilinin sözde serbest bırakılması, TCK'nın 141-142. maddelerinin kaldırılması ve atılan diğer bazı adımlar aldatıcı bir politikadan başka bir şey değildir. TCK'nın 141-142. maddeleri kaldırılıyor, ama TBKP kapatılıyor, sözde Kürtçe'ye serbestlik getiriliyor ama; legal yollardan Kürt ulusal taleplerini savunanlar tutuklanıyor, işkenceden geçiriliyor, bu son olaylarda olduğu gibi devletin gizli güçleri tarafından katlediliyor. Devlet Kürt hareketini legalize ederek hedeflerini daha bir netleştirmek istiyor. Kürt yurtsever hareketi Türkiye'de legal ve demokratik alanda hangi düzeye kadar tırmanabilir? Bunun bir kez daha gözden geçirilmesi gerekiyor mu? 1950'lilerden 1990'lara kadar bu alanda ders çıkarılması gereken sayısız örnekler yaşanmıştır. Kürt yurtsever aydınları her seferinde aynı olayları tekrar tekrar yaşamak istemiyorlarsa önlerine doru bir mücadele yolu koymak zorundadırlar. Elbette koşullar zorlanarak legal olanaklardan, demokratik yol ve araçlardan yararlanılmalıdır, ancak bunun sonuçları hesaplanmalı ve sınırları iyi çizilmelidir. Başbakan Mesut Yılmaz'ın Kürt halkına yönelik tehdit dolu şu açıklaması bu sınırı çiziyor olmalıdır: **"Türkiye'nin ülkesi ve milletiyle bö-**

lünmez bir bütün olduğu esasından, hiç bir şekilde taviz verilmesi düşünülmez. Türkiye'de hiç bir hükümetin, bu konuda tavizkar bir tutum takınacağına inanmıyoruz. Bu konuda, Meclis'teki siyasi partilerimizin tam bir anlayış birliği içinde olduklarını umuyoruz. Bu tür bölücü tahriklere kapılanlar, bunun sonuçlarına katlanmak zorunda kalacaklar ve hesap verecekler." (13 Temmuz 1991 tarihli Hürriyet gazetesi) Diyarbakır olaylarından sonra devleti en yüksek düzeyde temsilen bölgeye çeşitli heyetler gönderildi. Daha önce **"TC'nin Kürtlere hâmilik yapması"** gerektiğini söyleyen Cumhurbaşkanı Turgut Özal ise, 26 Temmuz 1991 günü Diyarbakır'da yaptığı açıklamada tehditkâr bir tutumla şunları söylüyordu: **"Ülkeyi bölmek isteyenleri acımasızca yok edeceğiz. Gerekirse onları yurtdışındaki inlerinde dahi vuracağız."** (27 Tarihli Basından) Devletin en yetkili ağızlarının söyledikleri yorum götürmeyecek kadar açıktır. Türk devletinin karakterini ve onun tarihi Kürt politikasını kavramak için yeniden ve yeniden aynı acı olayları yaşamaya gerek yoktur. Kürt yurtseverleri kendilerini ve halkı savunacak güçlü mevzilere sahip olmadıkça ve dayanacakları güçlü siyasal mekanizmalara kavuşmadıkça legal ve demokratik alanda devletin koyduğu sınırların dışında siyaset yapamazlar.

Türk devletinin, Kürt sorununda demokratik ölçüler içinde davranacağını düşünmek, en basitinden bir saflıktır. İktidarın iç ve dış baskılar karşısında atmak zorunda kaldığı adımlar bir aldatmacadır ve hâlin tuzaklarla doludur. Ayrıca Türkiye'de, hükümetlerin Kürt sorunundaki tavrıyla, devletin Kürt sorunundaki politikası birbirine karıştırılmamalıdır. Esas ve değişmez olan devletin politikasıdır.

Kürt sorununun çözümü, Kürdistan ve Kürt halkının gerçek anlamda kurtuluşu ancak zorlu bir mücadele ile mümkündür. Kürt sorunu büyük ve ağır bir sorundur, çözümü de zor ve ağır bir çözüm olacaktır. Asıl buna hazırlanmak, diğer mücadele biçimlerini, yol ve araçlarını buna uyarlamak gerekiyor. En azından bugünkü aşamada durum ve koşullar bunu gerektiriyor. Büyük sorunları çözecek olan son tahlilde yine büyük güçlerdir. Kürt halkının ihtiyaç duyduğu en büyük güç kendi öz birleşik siyasal gücüdür. Bu da ancak onun kendini örgütlü büyük bir siyasal güce dönüştürmesi ve mücadeleyi kuralına uygun yürütmesiyle mümkündür. Bu zor bir görevdir, ama önemli olan, zoru başarmaktır.

REDAKSİYON

DEĞERLİ NİŞTİMAN ÇALIŞANLARI

NİŞTİMAN'ı yeniden yayınlamamızdan dolayı, hepinizi yürekten kutluyorum. Buna çok sevindiğimi belirtmek isterim. Hepinize başarılar diliyorum.

Ülkemizin içinden geçtiği çok kritik bir dönemde devrimci hareketin sorunlarına cevap vermek gibi bir misyonu yerine getirmenin ne kadar zor bir görev olduğunun bilincindeyim. Ama her şeyin bir bedeli vardır. Hele özgürlük ve bağımsızlığın bedeli çok ağır olacaktır.

Ülkemizin içinden geçtiği süreçte NİŞTİMAN gibi yayın organlarına yamsalsal önemde bir ihtiyaç vardır. Devrimci hareketin birikmiş yığınla sorunları var. Bu sorunlara cevap verilmesi ve halkımıza yol gösterilmesi öncelikle yerine getirilmesi gereken bir görevdir. Niştîman'ın sürecin dayattığı sorunlara cevap veren bir yayın çizgisi izleyeceğini umuyor ve buna inaniyorum.

Bugün yoğun bir biçimde ve öncelikle tartışılması gereken konular vardır. Örneğin, ülkemizde yaşanan yeni sürecin tahlil edilmesi, günün siyasal

görevlerinin belirlenmesi bunlardan biridir. Süreçte, ideolojik ve politik olarak birbirine yakın yapılanmaların siyasal birliği, ulusal-demokratik güçler arasında bir güç ve eylembirliği ve genel olarak birlik/ittifaklar sorunu tartışılması gereken önemli konulardan biridir. Buna ağırlık verilmelidir. Çünkü ülkemizde yaşanan süreç birlik olgusunu her zamankinden daha çok gündemleştirmiştir. Yayın düzeyinde birlik sorunu sık sık işlenerek kitleler arasında da bu sorun bilince çıkarılmaktadır, düşüncesindeyim.

Dünya'da çok önemli gelişmeler yaşanıyor. Dünya'daki ve "sosyalist ülkeler"deki gelişmelere önemli bir yer verilmelidir. Bu bağlamda geçmişte önemsenmeyen, ya da yeterince kavranılmayan "parti/örgüt içi demokrasi" ve genel olarak "demokrasi" olayı ciddi bir biçimde ele alınarak, yeniden irdelenmelidir.

Geçmişte ihmal edilen konulardan biri de "kadın sorunu"dur. Bu konuda yeni görüşler üretilmeli, sorun daha ciddi bir şekilde işlenmelidir. Şüphesiz

bugünkü süreçte bir yayında işlenecek sorunlar çoktur.

Halkımızın mücadelesi yeni bir aşamaya girmiştir, ülkemizde yeni bir süreç yaşanıyor. 1990'lı yıllar halkımızın "TNTİFADA" yılları olacaktır. Yılların mücadelesiyle ülkemiz topraklarına ekilen özgürlük ve bağımsızlık tohumları yeşermeye başlamıştır. 1990'lı yılların bu özgürlük ve bağımsızlık tohumlarının çiçeğe durduğu, meyve verdiği yıllar olması dileğiyle, siz tüm NİŞTİMAN çalışanlarını dostlukla selamlar, başarılar dilerim.

SİNAN FIRAT

İSTANBUL

VEDAT AYDIN KİMDİR VE NİÇİN ÖLDÜRLÜDÜ?

5 Temmuz 1991 gecesi kendilerini polis olarak tanıtan 4 kişilik bir Kontr-Gerilla timi tarafından evinden alınarak götürülen Halkın Emek Partisi (HEP) Diyarbakır İl Başkanı Vedat AYDIN'ın cesedi 8 Temmuz günü Diyarbakır-Elâzığ Karayolu üzerinde Maden yakınlarında bir köprü'nün altında bulundu. Vedat AYDIN, önce işkence görmüş ve daha sonra kurşunlanarak öldürülmüştür.

Vedat AYDIN kimdir? Vedat AYDIN, Diyarbakır ve çevresinde yurtsever çalışmalarını tanıyan Kürt halkının değerli evlâtlarından biridir. Vedat AYDIN 1954 yılında Diyarbakır'ın Bismil kazasına bağlı Hacîya Kurda (Kazancı) köyünde doğdu. İlkokulu doğduğu köyde, Ortaokulu Bismil'de, Lise'yi sırasıyla Diyarbakır, Silvan ve Kiziltepe'de okudu. 1974-1978 yılları arasında Diyarbakır Eğitim Enstitüsü'nde okudu. Ziya Gökalp Lisesi'nde öğretmenliğe başladı. Diyarbakır'da DDKD'nin kurulması çalışmalarına ve faaliyetlerine katıldı. Bir dönem TÖB-DER Diyarbakır Şubesi Yönetiminde yer aldı, 12 Eylül'e kadar bu kuruluşun faaliyetlerine katıldı. Bu dönemde Kürdistan'da yaşanan süreç boyunca aktif siyasi çalışmalarda bulundu. 12 Eylül 1980 askeri-faşist darbesinden iki hafta sonra DDKD içindeki çalışmalarından ve KİP'e üye olmak iddialarından dolayı yakalandı ve bu davadan yargılandı. Diyarbakır hapishanesi'nde 5 yıl yatan Vedat AYDIN yiğit bir yurtsever olduğunu burada da gösterdi. 1986'da haptan çıktı.

Vedat AYDIN yurtsever çalışmalarına cezaevinden çıktıktan sonra da devam etti. Diyarbakır ve çevresinde gelişen kitle eylemlerinde yer aldı, demokratik kanalları zorlayarak ulusal muhalefetin geliştirilmesi için yürütülen çalışmalara katıldı. Fedakâr çalış-

malarıyla bu zor dönemde bölgede halkın güven duyduğu yurtseverlerden biriydi. Diyarbakır'da İnsan Hakları Derneği'nin (İHD) çalışmasına katıldı. Diyarbakır ve çevresinde halka yapılan baskı, zulüm ve işkencenin demokratik kamuoyuna duyurulmasında aktif bir çaba gösterdi.

Vedat AYDIN 23 Ekim 1990 tarihinde Ankara'da yapılan İHD 3. Olağan Kongresi'ne Diyarbakır delegesi olarak katıldı. Bu Kongre'de "anadilinden" yaptığı (Kürtçe) konuşma ile "Kürt dili üzerindeki baskıları" yeni bir üslupla Türkiye'de ve uluslararası düzeyde basın-yayın organlarında duyurmayı başardı. Vedat AYDIN, aynı konuşmayı Türkçe'ye tercüme eden Av. A. Zeki OKÇUOĞLU ve Av. Mustafa ÖZER ile birlikte Ankara DGM'de yargılandı. 18 Aralık 1990 günü Ankara DGM'de yapılan duruşma yerli ve yabancı basının yakından izlediği tarihi bir duruşma haline geldi. Kürt sorunu, Kürt dili ve Kürt halkına karşı uygulanan baskı ve yasaklarla birlikte Vedat AYDIN'ın adı da kamuoyunun gündemine girdi. Bir buçuk ay süren tutukluluk süresince sorun kamuoyunun gündeminden düşmedi. Ankara DGM'deki yargılamasında Vedat AYDIN kararlı bir tavırla Kürtçe konuşmasını sürdürerek, Kürt kimliğini, Kürt dili üzerindeki yasakların insanlık dışı bir davranış olduğunu "hukukî" bir yoldan sömürgeci mahkemeye kabul ettirdi. Basın-yayın organlarının büyük ilgi gösterdiği mahkemede Vedat AYDIN'ı ve Av. A. Zeki OKÇUOĞLU'nu yüze yakın avukat savundu. Duruşma sırasında "Ben Türkçe biliyorum, fakat kendi dilimden konuşmak istiyorum" diyerek, konuşmasını Kürtçe olarak sürdürdü. Mahkeme heyeti konuşmaları "anlaşıl-mayan bir dil" olarak tutanaklara geçti. Ancak DGM sonunda, Vedat AYDIN ve arkadaşını serbest bırakmak zorunda kaldı. Vedat AYDIN'ın şahsında Kürt dilini yargılayan sömürgeci devlet, sonunda geri adım atmak zorunda kaldı. Bundan bir kaç ay önce Av. Mustafa ÖZER'den boşalan HEP Diyarbakır İl Başkanlığı'na gelen Vedat AYDIN devlet güçlerinin sıkı baskı ve kontrolü altındaydı.

Kürdistan'da kitlesel eylemlerin (İNTIFADALARIN) başladığı günden bu yana devlet siyasi, hukukî, askerî ve idarî alanlarda yeni tedbir ve düzenlemelere girmiştir. SS Kararnamesiyle başlayan bu süreç daha da yoğunlaştırılan baskı, zulüm, işkence ve adam öldürme olaylarıyla sürdürüldü. Tüm bu uygulamaların yetmediğini gören devlet son olarak Terörle Mücadele Kanunu'yla sömürgeci-faşist devlet terörünü hukukî bir çerçeveye resmi

bir temele oturtmak istiyor. Bu kanun hazırlığı süresince devlet, gizli ve açık güçlerini yeni cinayetler için devreye soktu. Terörle Mücadele Kanunu ardından Genel Kurmay Başkanlığı'na bağlı Terör Timleri (Kontr-Gerilla vb.) harekete geçirilerek önceden belirlenmiş hedeflere yönelik baskı, tehdit, şantaj, bombalama, adam kaçırma ve öldürme eylemleri başlatıldı. Son bir kaç aydır Kürdistan'da görülen bu türden karanlık eylemler bu planın birer parçasıdır. TC devleti Kürt halkına karşı olanaklı bütün savaş biçimlerini devreye sokmaya başlamıştır. Bu, bir nevi özel bir harptir ve bunun amacı, Kürt halkını yıldırma, kitle eylemlerinin önünü almak, bu tür eylemlerle Kürt toplumunu sindirmektir. Seçilen hedefler, izlenen yol ve taktikler önceden hesaplanmış ince bir savaş biçiminin gündemleştirildiğini gösteriyor. Büyük kitle katliamlarının göze alınmadığı bugünkü aşamada ulusal-demokratik hareketi önderlerinden yoksun bırakmak, kitlelere yol gösteren kadroları tasfiye etmek amaçlanmıştır.

Vedat AYDIN'ın katledilmesi ve Kontr-Gerilla tarafından Kürdistan'da son dönemde belirli yurtsever çevrelere karşı girişilen eylemleri bu bağlamda değerlendirmek gerekiyor. Yurtsever çevrelerin bu yeni savaş biçimine karşı duyarlı olmaları ve etkin tedbirler almaları gerekiyor. Bilinmelidir ki, Kürt sorunu söz konusu olduğu yerde; hukuk kuralları, demokrasi, insan hakları, insancıl değerler geçerli değildir ve bu değerler TC devletinin tanımadığı değerlerdir.

Ama TC devleti bilmelidir ki, hiç bir yol ve yöntem Kürt halkını ulusal kurtuluş mücadelesinden alkoyamaz, alkoyamaz. Kürt halkı uzun mücadele tarihinin yeni ve onurlu bir sürecini yaşıyor. Ne Vedat AYDIN gibi yurtseverlerin katledilmesi, ne baskı, zulüm ve işkenceler, ne de katliamlar Kürt halkını yıldırma amaçlıdır ve yıldıramaz. Bunun en açık ifadesi onbinlerin tarihî bir öfke ve önüne geçilemez bir mücadele azmiyle Vedat AYDIN'a sahip çıkmasıdır. Vedat AYDIN için Diyarbakır'da düzenlenen cenaze töreninde onbinlerin sömürgeci-faşist devlete verdiği açık mesaj budur. Kürt halkı bu yiğit savaşçısına layık olduğu bir değerle sahip çıkmıştır, bu onurlu tavrıyla Onu ve tüm Kürdistan şehitlerini kalbine gömerek, mücadelesinde yaşatacağını tüm Dünya'ya ilân etmiştir.

Vedat AYDIN ve tüm Kürdistan şehitleri ölümsüzdür.

KÜRDİSTAN DEVRİMCİ HAREKETİNİN İÇİNDEN GEÇTİĞİ SÜREÇ VE BİRLİK SORUNU

SİNAN FIRAT

KÜRDİSTAN YENİ BİR SÜREÇTEN GEÇİYOR

Ülkemiz Kürdistan her zamankinden daha önemli ve daha kritik bir dönemden geçmektedir. Bu sürecin atılması; gelişen ulusal ve toplumsal mücadeleye doğru bir ideolojik-politik çizgide önderlik edecek güçlü bir siyasal organizasyonun pratik olarak hayata geçirilmesi ile mümkündür. Bugünkü süreçte, ülkemizdeki mevcut siyasal yapıların bölünmesine önemli bir misyonu tek başına üstlenebilecek güçte olduğu söylenemez. En azından bugün için mevcut yapıların durumu böyledir. Elbette bu durum hep böyle olmayacaktır. Diğer yandan Kürdistan'da yaşanan bugünkü genel durum göz önüne alındığında, gelişen ulusal ve toplumsal hareketliliğe zamanında ve istenilen düzeyde öncülük yapılmadığı taktirde, bu hareketliliğin önünün takınacağı, sonuçta bu eylemliliğin spontane bir hareketten öteye gidemeyeceği bir başka gerçektir.

Gelişen kitle hareketlerini örgütsel bir güce dönüştürecek ve buna politik önderlik yapabilecek güç ve kapasitede siyasal birikim ve kadrolar vardır. Yaşanan süreç bu yönde olumlu gelişmelere ve olgunlaşmaya da yol açmıştır. Önemli olan iradî bir müdahaleyle bu olumluluğu daha da ilerletmek ve somut sonuçlara varmaktır. Varolan kadro birikimi ve potansiyelin kendini ifade edişinde gecikmenin bizlere pahalıya mal olacağı unutulmamalıdır. Bu olmadan süreçte tıkanmanın önüne geçmek, kitle mücadelesinin yanlış kanallara akmasının önünü almak da mümkün olmayacaktır. Beklemekle kitle mücadelesinin kendiliğindencilikten kurtulması ve devrimci bir önderliğin yaratılması sağlanamaz. Kitle hareketlerinin yükselmesi, ulusal ve toplumsal muhalefetin yoğunluğu her istenildiği zaman yaratılamaz. Kitle mücadelesini yükselten, ulusal ve toplumsal muhalefeti kaynama noktasına getiren bir dizi iç ve dış nedenlerdir. Kürdistan şimdi böyle bir süreçten geçiyor. Devrimci güçler, öncelikle de sosyalist güçler, böylesi bir dönemde her zamankinden daha fazla sürece müdahaleci olmak, eylemliliğin çekim merkezi ve lokomotifini olmak zorundadırlar.

Kürdistan'da gelişen ulusal ve toplumsal mücadeleye müdahale edecek, onu örgütleyip ulusal kurtuluş mücadelesine kanalize edecek güçte ve yeterlilikte siyasal bir önderlik hala yaratılamadı. 12 Eylül ile girilen uzun yenilgi, bölünme ve dağılma sürecinin ardından varolan siyasal örgütler güç kaybına uğramışlardır; toparlanma, yeniden örgütlenme ve sürece müdahale etme çabaları gelişen yeni sürecin gerisinde kalıyor, ona tam olarak cevap veremiyor. Bugün Kürdistan'da siyasal alanda yaşanan en büyük paradoks budur. O halde Kürdistan'daki sosyalist, yurtsever güç ve çevrelerin görevlerinden biri de mücadeleye öncülük edecek güçlü bir siyasal önderlik yaratmaktır. Bu nedenle siyasal güçler birlik olgusunu gündemlerinin başına almak durumundadırlar, bunda da sosyalistler itici ve yönlendirici olmalıdırlar.

BİRLİKTE NE ANLIYORUZ?

Burada her şeyden önce "Birlikte ne anlaşılıyor?.." sorusunun cevaplandırılması gerekiyor. Elbette ki kitlelere güven veren, pratikte hareketlilik vadedilen ilkeli ve kalıcı bir birlik esas alınmalıdır. İlkeli olmayan, pratikte hareketliliği içermeyen, kitlelere güven vermeyen ve onları saflarında örgütleyemeyen bir birlik; kof bir birliktir, böyle bir birlik savunulamaz. İlkesiz birlik, siyasal liberalizmin eğemen olduğu bir süreçte olacağından, kitlelerde birlik olgusuna olan sempatiyi dejenere edecek, güvenlerini sarsacaktır. Ayrıca böylesine bir birlik kitlelerin devrimcilere olan güvenlerini de sarsar ve daha çok umutsuzluk yaratır. **Bu nedenle birlik olsun da nasıl bir birlik olursa olsun mantığıyla hareket edilemez.** Bugün birlik olayını ele alırken, geçmişte yürütülen birlik çalışmalarından, oluşturulan birliklerden dersler çıkarılmalıdır.

1980'li yıllar Kürdistan devrimci-demokratik güçleri arasında birlik çalışmalarının sık sık gündeme geldiği yıllar olmuştur. 12 Eylül koşullarının yarattığı bir ortamda gündemeleşen bir-

lik çalışmalarına bazı çevreler pragmatik bir temelde yaklaşarak, birlik çalışmalarını sekteye uğratmışlardır. Bunun somut örneklerinden biri de Hekvarkari olayı idi. Çalışmaları bir kaç yıl süren Hekvarkari ilk başlarda az da olsa yurtsever çevrelere bir umut ışığı olmuştur. Ancak Hekvarkari'nin dağılması, yarrattığı olumluluklar kadar, yeni olumsuzluklara da yol açmıştır.

Birlik/ittifaklar sorununda teoride söylenenlerle pratikte yapılanlar birbirini tutmamıştır. Bugün de hala bazıları birlik olayını neredeyse akademik bir tartışma olayı olarak görüyorlar; çok konuşmalarına rağmen sıra pratikte görev ve sorumlulukları yerine getirme noktasına gelince, geri çekiliyorlar. Hatta birlik olayını kendi siyasal varlığı için bir araç olarak gören siyasal güçler, birlik olayını güncel ilişkilerinde sermaye olarak kullanan çevre ve kişiler de vardır. Her şeyi en iyi onlar bilirler, her şeyi en iyi onlar yaparlar. Dolayısıyla birlik olayı da ancak onların inisiyatifiyle çözümlenebilir. Halbuki birlik sorunu akademik tartışmalar ve güncel konuşmalarla çözümlenebilecek bir sorun değildir. Birlik sorunu teorik ve pratik yanlarıyla birbirini tamamlayan bir sorundur. Birlik olayında asıl ve önemli olan olabirliklidir. Hayata geçirilemediği sürece en iyi programlar teorik birer iskelet olmaktan öteye gidemezler. **Bu nedenle birlik olayı aslında pratik bir süreçtir ve bu da koşulların olgunlaştırılmasına, güç olmaya ve güç oluşturmaya bağlıdır.** Her kes bilir ki istemler gerçeklerin yerine konulamaz. Doğruları savunmak güzel bir şeydir, ama bu tek başına yeterli bir şey değildir. Önemli olan doğrulara hayat kazandırmaktır, bu da doğru bir yöntem ve gerçekçi bir program izlemeyi, fedakâr olmayı, mücadeleyi gerektiriyor. Hayatın gerçeklikleriyle bağdaşmayan birlik önermeleri soyut önermelerdir, bu da soyut teorik reçetelerin sıralandığı bir tartışma platformunu yaratmaktan öteye götürmez. Birlik olayında doğru seçenек; derinlikli bir teorik üretkenlikle birlikte, kitlelerin eylemliliği içinde somut siyasal çözümlerinin öne alındığı, basitten karmaşığa doğru giden bir sürecin izlenmesidir.

Kitlelerin bilmediği, tanımadığı, içinde yer almadığı, hele ülke koşullarından uzak birliklerin bir anlamı yoktur. Birlik sorunu salt görüşmeler ve anlaşmalarla da sağlanamaz. Bu konuda bugüne kadar ki deneylerden dersler çıkarılmamıştır. Hekvari, Sol Birlik ve bugün tüzel kişiliğini korumaya devam eden Tevger, üzerinde durulması gereken öğretici deneylerdir.

Hekvari 12 Eylül'den sonra Kuzey Kürdistan yurtsever güçleri arasında sürdürülen ilk birlik deneyi idi. Çeşitli nedenlerden dolayı başarıya ulaşamadı. Ancak Hekvari daha sonraki birlik çalışmalarını için iyi bir deney oldu, zengin bir birikim bıraktı. Mâlesef bu deneyden yeterince ders çıkarılmadı. İşte bunun en iyi örneği Tevger oldu. Tevger, ulusal-demokratik cephe düzeyindeki programıyla ve verdiği yüksek mesajlarla geçici bir süre içinde de olsa yurtsever kamuoyunun ilgisini çekebilmişti. Ancak kısa bir zaman sonra edilgen bir konuma düşerek yurtsever çevrelerde bir ilgi alanı olmaktan çıkmaya başladı. Tabii ki bunun nedenleri çok yönlüdür. Her şeyden önce o günkü koşullarda Tevger'in programının öngördüğü düzeyde bir birliğin koşulları yoktu. Tevger başından beri bir cephe olarak kurulmuştu. Oysa Tevger içinde yer alan örgüt ve çevrelerin nesnel durumu bu düzeyde bir birliğin içinde yer almaya uygun değildi. Örgütlerin bölündüğü, zayıf ve istikrarsız olduğu bir ortamda cephe düzeyinde böyle bir birlik kurmak samimi bir girişim olamazdı. Üstelik ülkeden kopuk olarak yurt dışında oluşturulan bu birliğe karşı bu yönüyle başından beri güvensizlik vardı. Kuşkusuz Tevger'in programı devrimci bir programdır. Fakat bu programın içinin anlamsız imza kalabalığıyla doldurulması mümkün değildi, bunu bu birliğe katılanlar da biliyorlardı. Tevger içinde yer alan kalabalık imza sahiplerini bir araya getiren ortak güdü pragmatizm ve grup düzeyini koruma çabasıydı. Sonuç bir kez daha yurtsever çevrelerde güvensizlik yaratmak olmuştur. Yurtsever çevrelerde örgütlere karşı beslenen "Ciddi bir şey yapamıyorlar..." düşüncesini daha da derinleştirmiştir. Bu, birlik sürecinin içinde duran önemli engellerden biridir.

12 Eylül'den bu yana sürdürülen birlik çalışmaları esas olarak yurt dışında yer almıştır. İşte söz konusu bu birlik çalışmalarının en önemli zaafı da burada yatıyor, temel zaaf bu çalışmaların ülke zemininden kopuk olmasıdır. Bu çok önemli bir noktadır. Doğada ve toplumda her olgunun doğal bir yaşama zemini vardır. Balık sudan çıktımı yaşamaz örneğinde olduğu gibi. Birlik olgusu da ülke zemininden uzakta oldumu yapılaşır, bir zorlamaya dönüşür ve dolayısıyla başarıya ulaşamaz. Kuşkusuz birliğin ülke ze-

mininde gerçekleşmesi de yeterli değildir. Bununla birlikte birliğin kendi gücüne ve düzeyine uygun gerçekleştirebileceği hedefleri önüne koyan bir eylem programı temelinde mücadele süreci içinde oluşturulması gerekiyor. Kitlelere çok büyük hedefler gösterip ciddi bir şey yapamamaktansa, basit de olsa önüne koyduğu hedefleri gerçekleştiren ve basitten karmaşığa doğru giden bir süreçte adım adım kitleleri kazanan ve onları örgütleyen bir birlik sürecini izlemek daha gerçekçi ve pratik olacaktır. Birlik çalışmalarının bu anlayışla yürütülmesi; katılımcı, pratik ve basit bir yol ve yöntem izlenmesi gerekiyor. Yurtsever kitlelere güven vermenin yolu ve ölçütü pratik adımlardır. Pratikte atılacak bir adım onlarca mükemmel programdan çok daha önemlidir.

Sağlıklı bir birlik/ittifakın kurulabilmesi için örgütlerin aşgari düzeyde de olsa örgütlü olması gerekiyor. Bununla birlikte örgütler de iç istikrar da çok önemlidir. Tabii bunlar da yetmiyor. Her örgütün gerçekten birlikten yana olup olmadığı, nasıl bir birlik istediği konusunda net ve samimi olması, kendini birliğin gerekliliğine ikna etmesi lazımdır. Bugüne kadar bir çok örgüt sırf kendi iç sorunlarından dolayı birlik çalışmalarında yer almıştır. Birlik olgusunu dejenere eden en büyük nedenlerden biri de budur. Kendi içinde net olmayan bir örgüt ya da çevre birliğe karşı görev ve sorumluluklarını yerine getiremeyeceği gibi, aynı zamanda içinde bulunduğu platformu da kendi sorunlarına ortak etmiş olacaktır. Dolayısıyla örgütlerin iç sorunlarının gölgesi altında kurulan birlik/ittifaklar başından beri yıkılmaya mahkumdur.

Birlik ve ittifaklar sorununda önemli olan diğer bazı noktalarda şunlardır: Birlik anlayışı, birliğin örgütlenme şekli, katılım, çalışma ve mücadele biçimi vb. Birlik yapacak güçlerin bu konularda net olması gerekiyor. Program hedefleri kadar bu konularda çok önemlidir. Amaçla araçların uygun olması gerekiyor.

İçinden geçtiğimiz süreçte birlik çalışmaları konusunda bilince çıkarılması gereken bir çok olumsuz nokta vardır. Bunlardan birinin altını çizmek istiyorum: 12 Eylül ile birlikte içine girilen yenilgi ve dağılma sürecinde çok sayıda kadro örgütlerinden ayrılarak bağımsızlaşmışlardır. Bu kadroların sayısı az değildir ve birlik çalışmalarında mutlaka hesaba katılmaları gerekiyor. Ancak bu konuda doğru bir yol ve yöntem izlenmesi lazımdır. Bu çevrelerde birlik çalışmaları adı altında yer yer örgüt tasfiyeciliğine kadar varan bazı eğilimler gelişiyor. Kuşkusuz örgütlerin güçsüzlüğü de bu tür eğilimlere zemin hazırlayan önemli nedenlerden biridir. Ayrıca geçmişin birikim ve kazanımlarını görmezlikten

gelen bu eğilim bazı örgütlerin liberal tutumlarından da destek görüyor. Bu eğilimin uç noktası, kendini, yeni bir örgüt veya parti için yeni baştan örgütlenme gerekçesiyle örgütlerin kendilerini feshederek birlik sürecinin birer bazında ele alınması gerektiği, biçiminde ortaya koyuyor. Bu eğilim Türkiye'de büyük metropol kentlerde yaşayan Kürt aydınları arasında ve daha çok Avrupa'da görülüyor. Bu, kendini her şeyin merkezinde gören ve her şeyi yeni baştan ele almaya yatkın küçük burjuva aydın çevrelerden kaynaklanan bir eğilimdir. Avrupa'da bugüne kadar bu yönde atılan bazı adımlar birlik sürecine katkıdan çok, yeni saflaşmaları ve beraberinde yeni güvensizlikleri getirmiştir.

Birliğin çeşitli biçim ve düzeyleri vardır. Örneğin, ideolojik-politik birlik, güncel gelişmeler karşısında oluşturulan geçici dayanışma ve eylembirlikleri, uzun erimli ve kalıcı güç ve eylembirliği, cephe gibi. Bunların her biri amaç, hedef, yapı, mücadele biçimi ve araçları bakımından birbirinden farklı düzeydeki birliklerdir. Bunları birbirine karıştırmamak gerekir. Önemli olan nokta, bugünkü süreçte ülkemizde birlik sorununun hangi düzeyde gündeme geldiği ve bunun koşullarının olup olmadığıdır.

Bugünkü süreçte Kürdistan'da bir cephenin koşulları yoktur. Bunun çok yönlü nedenleri vardır. Her şeyden önce mevcut siyasal yapılar bir cephe oluşturabilecek güte ve kapasitede değildirler. Ama uzun vadede örgütlerin güç ve istikrar kazanmasına bağlı olarak cephe sorunu gündemeleşecektir. Bunun için en uygun yol bir ara sürecin yaşanmasıdır. Bu da bir güç ve eylembirliğidir. Bugünkü sürece denk düşen gerçekçi düzey bir güç ve eylembirliği veya siyasal birliktir. Dolayısıyla gündemleştirilecek birlik türleri de bunlar olmalıdır.

Kürdistan devrimci hareketinin güçlü bir önderliğe ihtiyacı vardır. Bu da ancak güçlü sosyalist devrimci bir partinin yaratılmasına bağlıdır. Kürdistan'da bugüne kadar böyle bir parti yaratılmadı. Bugünkü koşullarda böyle bir partiyi yaratmanın yollarından biri de devrimci güçlerin ve kadroların örgütsel birliğine tekabül eden siyasal birliğidir. Bu nedenle içinde bulunduğumuz süreçte gündemde olan ve en çok tartışılan konulardan biri de budur.

NASIL BİR SİYASAL BİRLİK?

Nasıl bir siyasal birlik? Elbetteki siyasal güç ve kadroların sosyalist bir temelde ideolojik, politik ve örgütsel birliğini hedefleyen bir birlik. Kuşkusuz böyle bir birlik masa başında anlaşma yoluyla gerçekleşecek bir birlik değildir. Bu zaman alacak olan bir süreçtir. Bu konuda öncelikle ideolojik

ve politik olarak birbirlerine yakın güç ve çevrelerin birlikte adım atmaları gerekiyor. Bu yönde sürecin hızlandırılmasına, olgunlaştırılmasına çalışmalıdır. İdeolojik ve politik olarak birbirlerine yakın güçlerin siyasal birliği, aynı zamanda partileşmeye götüren bir süreç olmalıdır. Değiştirici, dönüştürücü ve kurucu bir ulusal halk hareketi devrimci bir partiden ayrı düşünülemez. Tabii ki ideolojik, politik ve örgütsel birlik ve bunun hedefleyeceği partileşme sürecinin ülke koşullarından kopuk olmaması ve mücadelenin içinde yürütülmesi lazımdır. Kürdistan gibi bir ülkede salt sosyalist aydınların birliğine dayanan bir siyasal birlik ulusal kurtuluş hareketinin önünü açmaya yeterli bir adım değildir. Önemli olan en başta işçi ve emekçi kesimleri örgütleyebilen, onlar arasında ete-kemiğe bürünen ve geniş yurtsever çevreleri harekete geçirebilen bir birlik sürecini başlatmaktır. Ülke düzeyinde devrimci, sosyalist kadroların ilgisini çekmeyen, yurtsever emekçi kesimler için çekim merkezi haline gelmeyen bir birlik çalışması sınırlı bir aydın birliği olmaktan öteye gidemez. Ayrıca bu konuda koşulları olgunlaştırmadan atılacak zamansız adımlar bugüne kadar olduğu gibi olayı dejenere eder. Kuşkusuz iradî müdahale zorunludur, ancak bu subjektivizme götüreceği düzeyde olmamalıdır. Hiç bir şey koşulları olgunlaştırılmadan gerçekleştirilemez. Siyasal ve toplumsal hayatın ilkelerinden biri de budur.

YURTSEVER-DEMOKRAT BİRLİK ÇÖZÜM DEĞİLDİR

Birlik sorununda son yıllarda gündemleştirilen görüşlerden biri de "yurtsever-demokrat birlik" ya da "parti" görüşüdür. İzlediğim kadarıyla bu yöndeki eğilimler daha çok yurt dışından (Avrupa) kaynaklanıyor. Bu eğilimin kaynaklandığı zemini hazırlayan içiçe geçmiş bir çok neden vardır: Yenilgi döneminin getirdiği psikoloji, geçmişin hata ve başarısızlıklarının farklı yerlerde aranması, ülke gerçekliklerinden kopukluk, Avrupa koşullarının etkileri, sosyalist ülkelerdeki çözümler ve sosyalizmin Dünya çapında prestij kaybına uğraması vb. bu eğilimi doğuran ve besleyen temel nedenlerdir.

Kuşkusuz Kürdistan gibi bir ülkede örgütlenme konusunda farklı ideolojik ve politik görüşlerin bulunması doğaldır, doğal olduğu kadar bir zorunluluktur. Kürdistan sınıf ilişkisi ve ilişkilerinin geliştiği bir toplumdur ve son yıllarda farklı siyasal kesimlerin politik tutumlarında bir netleşme görülüyor. Bu bağlamda yurtsever-demokrat kesimlerin kendi konumlarına uygun örgütlenme çabaları doğaldır ve hatta sürecin netleşmesi açısından ileri bir

gelişmedir. Ancak bunun sosyalizm maskesi altında yapılması doğru değildir. Olgu neyse niteliğine uygun ad konulması gerekir. Yurtsever-demokratik güçlerin birliği sınıf temelinden kopuk olduğu için (işçi ve emekçi kesimleri temel almadığı için) sosyalizmi amaçlaması doğru ve gerçekçi değildir. Böyle bir birlikten doğacak olan yapı (veya parti) kitle partisi olur. Bu da cephe tipi örgütlenmeye denk düşen bir örgütlenmedir. Dolayısıyla böyle bir olgu her ne kadar "birlik" gibi görünse de, konumu gereği özünde kendi içinde bir sınıf ittifakıdır (uzlaşmasıdır), bunun süreç içinde ayrışarak yeni ayrılıkları doğurması kaçınılmaz olacaktır. Kısa bir dönem için cazip gelen böyle bir birlik, uzun vadede birlik sorunlarının önüne ciddi problemler çıkaracaktır. Ulusal ve toplumsal mücadele geliştikçe her sınıf ve tabaka gerçek talepleriyle daha net olarak ortaya çıkacaktır. Ulusal hareketin toplumsal temelinin zayıf olduğu, siyasal güçlerin sağlam sınıfsal temellere oturmadığı bir dönemde bu tür görüşler caziptir ve taraftar da bulabiliyor. Ama Kürdistan Ulusal Kurtuluş Hareketinin geliştiği, kitlelerin mücadele içinde yer aldığı ve hareketin sınıfsal özünün derinleştiği süreçte cephe tipi örgütlenmelerin ayrışması kaçınılmazdır, bu tür örgütlenmelerin çıkmazı da asıl o zaman kendini gösterir.

SONUÇ OLARAK

Sonuç olarak şunu söylüyorum: Ülkemizin içinde bulunduğu durum birlik sorununu yakıcı bir biçimde gündeme getirmiştir. Ama bugün bir cephenin şartları yoktur. Güncel ve basit olandan başlayarak, ileri ve karmaşık hedeflere yönelen ve aynı zamanda bir cepheyi hedefleyen bir güçbirliğinin koşulları olgunlaştırılabilir. Bu, Kürdistan'da kitle eylemlerinin (intifadanın) geliştiği bugünkü süreçte, yerine getirilmesi gereken bir görevdir. Dağınık haldeki ulusal muhalefet odaklarının merkezi birleşik bir güce dönüştürülmesi gerekiyor. Siyasal birlik ise bu güncel görevler bağlamında ve onların yerine getirilmesi sürecinde ele alınması gereken uzun vadeli bir perspektif olarak görülmesi gerekiyor. Bu da sosyalist siyasal güç ve çevrelerin asgari düzeyde de olsa ideolojik-politik birliğine dayanan ve önüne partileşme hedefini koyan sosyalist birlik perspektifidir.

Haziran 1991
İSTANBUL

ÖNCE MART DUDAKLAR

Yıldızlar, kışın ayazında
Yazın safari gecelerinde
Ellerin uzanıp koparacağı
Karanlığın dalında güz ayvası değil

Tepsidede sunamıyorum yıldızları
Ve kırmızı bir gülle aşkı
Başka memleketlerin gibi
Güzü sarı değil buranın

Gülün boynu bükük
Yıldızlar kargı başında hançer
Düşman ath
İnsanları yayadır bura toprağının

Yeni bir şafak yolculuğunda
Çıplaktır sırtları ve ayakları
Ellerinde ölüme kalkan cesaretleri
Ve bir umut güzürü var

Kan bulaşmış şüriye
Buranın sevdâ türküleri yaradır
Sözcüklerin göz pınarından kan dam-
lar
Çünkü düşman eli kanlıdır

Peşinde koşarak zaman eskittim
Diyar diyar ardında dolaşım
Mart dudaklarının ateşini aradım
Mayıs'a gül yanaklarına yolladım

Bilmezliğin kör hançeri yürüğümden
Şubat'ta Mayıs gülüne yollarım mı in-
san?

Doğa uyanmadan
Tomurcuk oluşmadan gül açar mı?

Derinden
Derinden haykırış sesleri geliyor
Ağaçlar dans ediyor çocuklarla
Dağlar, sarp kayalar ritim vurur
Şendir doğa çocuklar kadar

Ve peşindedir insanlar
Diyorum, diyoruz, diyorlar
Önce ille de öpülesi Mart dudaklar
Rengi kan kızıl
Tath-ekşi kiraz tadında
Ateşi yalım yalım Newroz olan

Ve tabii daha sonra gül yanaklar...
Açılmış saçılmış
Yaprak yaprak umut...
Tenine dokunmanın dayamlı arzusuyla
Peşinde koşuyoruz

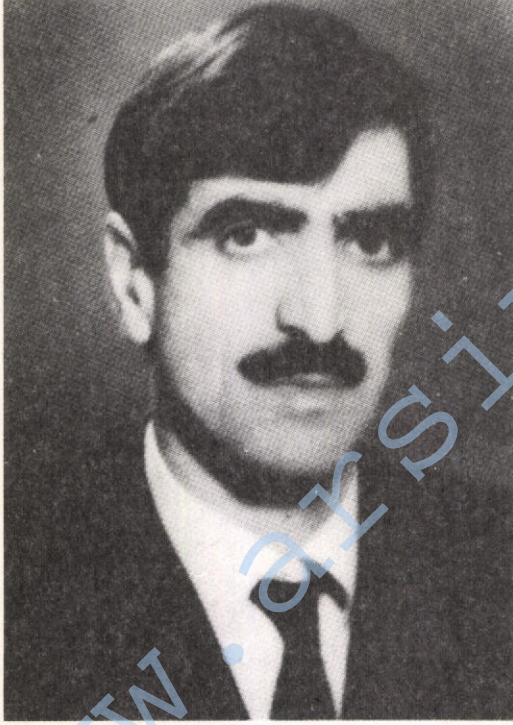
Eđip GALİN

Ocak 1991
E Tipi Cezaevi/ELBİSTAN

NEDİM CİHAT

T-KDP'NİN KURUCULARINDAN VE PARTİNİN İKİNCİ SEKRETERİ

SAİT ELÇİ

Sait ELÇİ bundan 20 yıl önce, Haziran 1971'de Güney Kürdistan'da öldürüldü. Bu yazıda, ölümünün 20. yılı dolayısıyla Sait ELÇİ'yi anmak, kalın çizgilerle mücadelesini anlatmak, yakın tarihimizin bir parçasını bugüne kazandırmak istedim. Yazının amacının eleştirel bir değerlendirme olmadığını da belirtmek isterim. Bu vesile ile ölümünün 20. yılında Sait ELÇİ'yi saygıyla anıyoruz.

Sait ELÇİ, T-KDP'nin önde gelen kurucularından biridir. Av. Faik BUCAK'ın şehit düşmesi ardından T-KDP'nin Sekreterliği'ne getirilmiştir. T-KDP'nin İkinci Sekreteri olan Sait ELÇİ aynı zamanda T-KDP'nin ikinci şehididir de.

Sait ELÇİ, ülkesine, halkına ve çağına karşı sorumluluk duyan yurtsever bir aydın, kendini halkının kurtuluş davasına adanmış bir eylem adamı, cesur bir insan, halkı tarafından sevilen ve güven duyulan dönemin Kürt ulusal önderlerinden biriydi.

Sait ELÇİ 1925 yılında Bingöl'e bağlı ZEYNEP köyünde doğdu. İlkokul öğrenimini Bingöl'de yaptı. Çok istekli olmasına rağmen öğrenimini sürdürme olanağını bulamadı. Askerliğini bitirdikten sonra İstanbul'da Asâr-ı İlmîyye Kütüphanesi'nde memurluğa başladı. Özgür ve bağımsız olmayı seven, üretken ve yaratıcı bir

insandı. Bir müddet sonra burada özel çabalarıyla muhasebeciliği öğrenerek, serbest muhasebecilik yapmaya başladı.(1)

İstanbul'da kaldığı yıllar O'nun siyasi yaşamında önemli yer teşkil eden dönemlerden biridir. Burada Kürt yurtsever çevreleriyle iyi ilişkiler geliştirdi. Atılgan ve yapıcı bir karaktere sahip olan Sait ELÇİ kısa sürede bu çevrede kendinden bahsettiren bir konuma geldi. İstanbul'da BİNGÖL ÖĞRENCİ YURDU'nun kurulmasında belirleyici rol oynadı. Kürt öğrencilerinin her türlü sorunlarının çözümüne yardımcı oldu, onların Kürdistan gerçeklerini öğrenmelerine ve yurtsever düşüncelerle yetişmelerine yardımcı oldu. Aydın insanlara değer veren Sait ELÇİ Kürdistan ulusal-demokratik mücadelesinde aydın kesimine önemli bir yer veriyordu. Sürekli olarak "Kürt aydınlarına büyük görevler düşüyor." derdi. İstanbul'da kaldığı yıllarda geniş bir öğrenci ve aydın çevresinin örgütlenmesi çalışmalarında yer alan Sait ELÇİ, aynı zamanda iyi bir örgütleyici olduğunu da gösteriyordu. Sait ELÇİ, daha o yıllarda Kürdistan ulusal-demokratik mücadelesinde inanılan ve güvenilen belli başlı Kürt yurtseverlerinden biriydi.

Sait ELÇİ, İstanbul'da kaldığı yıllarda dönemin tanınmış Kürt aydın ve önderleriyle birlikte siyasi, kültürel, yayın vs. alanında çalışmalarda da bulundu. 20. yüzyılın başlarında olduğu gibi bu dönemde de İstanbul tanınmış Kürt aydın ve önderlerinin toplandığı bir yer, Kürt ulusal hareketi için siyasi bir merkez durumundaydı. Av. Ziya ŞEREFHANOĞLU, gazeteci Doğan Kılıç ŞEYHASANANLI, Musa ANTER, Sait KIRMIZITOPRAK, Edip KARAHAN, Canip YILDIRIM ve dönemin tanınmış daha bir çok Kürt aydını İstanbul'da faaliyet gösteriyordu. Sait ELÇİ ve arkadaşları Kürdistan ulusal-demokratik mücadelesinin ve ileride kuracakları siyasal partinin düşüncelerini bu dönemde oluşturmaya başladılar. Yine bu dönemde Sait ELÇİ Türk ilerici aydın çevreleriyle de ilişkiler geliştirdi.

Sait ELÇİ'yi cesur bir yurtsever olarak özellikle ASIM EREN'in TBMM'ne verdiği "Mukabele-i Bilmisli" önergesine karşı geliştirilen eylemlerin başına geçerken görüyoruz. 14 Temmuz 1958 Irak devriminin yıldönümünde Güney Kürdistan'ın Kerkük şehrinde meydana gelen olayları bahane ederek Niğde Milletvekili Asım Eren TBMM'ne verdiği bir önergede, Türk Ordusu'nun Kürtlere karşı "Mukabele-i Bilmisli" de bulunmasını istiyordu. Yani Türk Ordusu'nun Güney Kürdistan'a girerek Kerkük-Musul'u işgal etmesini ve Kürtleri imha etmesini istiyordu. Kürdistan'da halkın büyük tepkilerine neden olan bu önergeye karşı dönemin Kürt yurtseverleri Türkiye çapında protesto mektup ve telgraflarıyla geniş bir protesto kampanyası başlattılar. Bu geniş protesto kampanyasının örgütlenmesinde ve yönlendirilmesinde belirleyici bir rol oynayan Sait ELÇİ, cesur tavırlarıyla yurtsever çevrelerin sevgi ve güvenini kazanan bir önder durumuna gelmişti. Sait ELÇİ ayrıca kendi adına ASIM EREN'e gönderdiği bir telgrafta ise şöyle diyordu: "İNSAN HAKLARININ HÜKMÜ FERMAN BULDUGU BUGÜNLERDE KÜRTLERİ KİMSE İMHA EDEMEZ!..BU-NU KÜFLÜ KAFANA KOY!.." Sait ELÇİ'nin bu yiğit çıkışı o günlerde Kürt halkına büyük bir cesaret vermişti. Bu telgrafi, kısa bir süre sonra yaşanan "49'lar Olayı"nda, O'na karşı ağır bir suç delili olarak kullanılacaktı.(2)

Kürt yurtseverlerinin giriştiği bu eylemleri ve Güney Kürdistan'daki gelişmeleri bahane eden DP iktidarı "beynelmilel komünizm tehlikesi" ve "bir Kürt ayaklanması" hayali senaryosuna dayanarak 17 Aralık 1959 tarihinde İstanbul, Ankara ve Kürdistan'da Kürt aydın ve yurtseverlerine karşı geniş bir operasyon başlatarak, dönemin ileri gelen belli başlı şahsiyetlerinden 50 kişilik bir grubu İstanbul'da Harbiye Zindanları'na doldurdu. Bunlardan Hukuk Fakültesi son sınıf öğrencisi Mardinli Emin BATU'nun Harbiye Zindanları'nda ölmesi üzerine 49 kişi kaldı. (3) Bu uzun tutukluluk süresi boyunca Harbiye zindanları 49 yurtseverin görkemli direnişlerine tanık olmuştu. Bu 49 Kürt aydın ve yurtseverinden biri de Sait ELÇİ'ydі. Sağlık durumu çok kötü olmasına rağmen ağır işkenceler, baskılar ve açlık içinde geçirilen 149 günlük gözaltı ve soruşturma süresi boyunca

Sait ELÇİ kahramanca direnerek hal-kının davasına bağlı yiğit bir yurtsever olduğunu burada da isbatladı. 49'lar- dan biri ve olayın tanığı olan Musa ANTER bu direnişten şöyle bahsediyor: "**Malammê, Sait ELÇİ ağır veremdi. Hücresinin kapısının altından kan ve balgam akıyordu. O haliyle bile bana seslenerek, "Musa Abê, ma ne îna-de, ez namirim" derdi.**" (4)

49'lar Davası'nda en iyi siyasi savunmayı yapan ve mahkemelerde kararlı bir tavır geliştirenlerden biri de Sait ELÇİ oldu. 49'lar Davası'nın belgeleri incelendiğinde Sait ELÇİ'nin bu davada Kürt ulusal hareketinin liderlerinden biri konumunda yargılandığını görüyoruz. 49'lar Davası'nda idamı istenen 24 kişilik isim listesinin başında yer alanlardan biri de O'dur.

27 Mayıs 1960 askeri darbesinden sonra çıkarılan Genel Af kapsamına alınmayan ve daha sonra Ankara'ya taşınan ve Genel Kurmay Başkanlığı Askeri Mahkemesi'nde görülen 49'lar Davası 1965'e kadar sürdü ve sonunda zaman aşımına uğrayarak düştü.

Sait ELÇİ bu dönemde aynı siyasal görüşleri paylaşan arkadaşlarıyla çeşitli biçimlerde çalışmalarına devam ediyordu. Kürt aydınları arasında kökleri 49'lar Olayı'na kadar dayanan görüş ayrılıkları giderek derinleşiyordu. Sait ELÇİ, Av. Ziya ŞEREFHANOĞLU ve diğer bazı arkadaşlarıyla **Reya Rast** adında Kürtçe-Türkçe bir derginin yayın çalışmalarını yürütüyordu. Diğer yandan ve esas olarak illegal siyasal bir partinin çalışmalarına başlanmıştı.

Sait ELÇİ 1950'lerin sonlarından şehit olduğu tarihe kadar Türk devleti tarafından sürekli olarak izlendi, çoğu zaman ağır işkence ve baskılar altında soruşturmalardan geçirildi, idam dahil, çeşitli cezalarla yargılandı ve hapsedilere konuldu. Daha 49'lar Davası'nın devam ettiği bir dönemde bu kez Haziran 1963'te başlatılan bir operasyonla 23 Kürt yurtseveriyle birlikte yeniden tutuklandı. Kürdistan ulusal-demokratik mücadelesine "23'ler Olayı" olarak geçen bu olayda Kürdistan'ın dört parçasından 23 Kürt yurtseveri "**Barzani'ye yardım etmek, dış güçlerle işbirliği içinde Kürdistan'da bir Kürt ayaklanması çıkararak "Bağımsız-Birleşik Kürdistan" kurmak ve bu amaçla gizli bir Kürt örgütünü oluşturmak...**" iddialarıyla yargılandılar. Türk devletinin, Güney Kürdistan ulusal hareketinin ileri mevziler kazanmasından duyduğu kaygılar, 23'ler Olayı'nın başlatılmasında önemli diğer bir nedeni. Kuzey Kürdistan'dan olup bu davada yargılanan önde gelen bazıları şunlardı: Sait ELÇİ, Dicle-Fırat gazetesinin sahibi ve Yazı İşleri Müdürü Edip KARAHAN, Roja Neve dergisinin sahibi Doğan Kılıç ŞEY-HASANANLI, Reya Rast dergisi sahibi Av. Ziya ŞEREFHANOĞLU,

Deng dergisi Sorumlu Yazı İşleri Müdürü Medet SERHAT ve Musa ANTER, Mehmet BİLGİN, Yaşar KAYA, Enver AYTEKİN. (5) Bu davada üç gruba ayrılarak yargılanan Kürt yurtseverleri içinde Sait ELÇİ, yine lider konumunda olanlardan biri olarak yargılanıyordu.

27 Mayıs 1960 askeri darbesi ve ardından kabul edilen 1961 Anayasa'yla Türkiye'de yeni bir dönem başlamıştı. 1961 Anayasası'yla getirilen "**nisbi bazı demokratik hak ve özgürlüklerle Türkiye'de sınırlı bir demokratik ortam yaşanıyordu.** İlerici demokratik güçler bu yeni ortamdan yararlanarak önemli bazı adımlar attılar; yeni bazı ilerici yayınlar çıkarıldı, Marksizmin-Leninizmin klasikleri Türkçe'ye çevrilmeye başlandı, sol ve sosyalist düşünceler çeşitli toplum kesimlerinde tartışma ortamı buldu. İşçi sınıfının sendikal hareketiyle gençlik hareketi yeni bir gelişme sürecine girdi ve siyasi, demokratik alanda önemli adımlar atıldı. 1963'te TİP ve 1966'da ise DİSK kuruldu. Gençlik hareketinin demokratik örgütleri olarak FKF, SGB ve daha sonra DEV-GENÇ vb. örgütler kuruldu. Bütün bunlar uzun bir istibdat dönemi ardından Türkiye koşullarında önemli gelişmelerdi. Kürt halkı ve Kürdistan ulusal demokratik hareketi de tüm bu gelişmelerden doğrudan ya da dolaylı bir biçimde etkileniyor ve Kürdistan yeni bir sürece giriyordu.

Ancak Kürt yurtseverlerinin bu ortamdan gereği gibi yararlanabilme olanağı da yoktu. Kürdistan ve Kürtlük adına hareket etmeleri yasal olarak olanaklı değildi. Kürtlerin milli varlığı inkâr ediliyordu. Kürtler, zaman zaman TC yöneticileri tarafından resmen katliamla tehdit ediliyorlardı. Askerî darbeden hemen sonra aralarında Av. Faik BUCAK'ın da bulunduğu 55 Kürt ileri geleni Sivas Kampı'na sürgün edilmişti. Bu nedenle dönemin aydınları çıkardıkları yayınlarda, yaptıkları siyasi ve demokratik çalışmalarda Kürt sorununu "**Doğu Sorunu**" adı altında ve yasal bir çerçevede işliyorlardı. (6) Bu da onların devletin koyduğu çerçevenin dışına çıkmalarına/çıkamamalarına yol açıyordu. Kaldı ki devlet Kürt yurtseverlerinin bu çerçevede dahi çalışmalarına müsaade etmiyordu.

Bu çerçevedeki çalışmaların Kürt sorununa esaslı çözüm getiremeyeceği açıktı. Bunu gören Sait ELÇİ ve arkadaşları, devletin koyduğu bu çerçeveyi aşarak Kürt yurtsever hareketinde uzun zamandır süre gelen yasalçı çizgiyle de aralarına bir hat çizerek, illegal bir siyasal çalışma ve örgütlenmeyi esas almaya başladılar. Güney Kürdistan'daki gelişmelerin de etkisiyle yeni bir illegal partinin kuruluş çalışmalarını hızlandırdılar. 1963'te Silopi'de Güney Kürdistan hareketine yardım ve destek sağlamak amacıyla kurulan "**KDP-İRTİBAT BÜROSU**"

aynı zamanda T-KDP'nin kuruluşuna fiili bir adım oluyordu. Daha önceden Av. Faik BUCAK, Av. Ziya ŞEREFHANOĞLU, Sait ELÇİ, Ömer TURAN ve diğer yurtseverlerin Suriye, Lübnan, Irak ve Avrupa'daki Kürt örgütleri ve dönemin ileri gelen önderleriyle çeşitli düzeylerde ilişkileri vardı zaten. Bu temelde sürdürülen uzun çalışmaların sonucu olarak 1965 yılının sonlarında resmen T-KDP'yi kurdu- lar. (7) T-KDP'nin kuruluşunda SKDP ve IKDP'nin doğrudan etkisi olmuştu. 20. yüzyılın ilk çeyreğinde kurulan Kürt politik örgütlerini bir yana bırakırsak, T-KDP, Kuzey Kürdistan'da kurulan ilk Kürt politik partiydi. Dolayısıyla T-KDP'nin kuruluşu Kuzey Kürdistan ulusal-demokratik mücadele tarihinde önemli bir adım oldu.

T-KDP'nin kuruluşuyla Sait ELÇİ'yi partinin ileri kadrolarından biri olarak, Kürdistan ulusal demokratik mücadelesinde çok daha aktif bir insan olarak görüyoruz. Sait ELÇİ, partinin örgütlenmesinde ve kitleler arasında güçlendirilmesinde belirleyici rol oynayanlardan biridir.

1970 ortalarına kadar Kuzey Kürdistan'da tek siyasal örgüt olarak T-KDP vardı. Kürdistan'da işçi, köylü, esnaf ve milliyetçi diğer kesimleri örgütleyen ve Kürt yurtsever aydınlarının bir kısmını saflarında toplayabilen T-KDP'nin asıl kadroları medrese kökenli (feqe, melle) milliyetçi unsurlardı. Yurtsever-demokrat bir hat izleyen T-KDP o günün koşullarında Kuzey Kürdistan'da ulusal hareketin tek odağı durumundaydı. T-KDP'nin kuruluşu ile TİP'in Kürdistan'daki etkinliği de önemli ölçüde kırılmaya başlandı. T-KDP ile TİP arasındaki mücadele 12 Mart 1971'e kadar sürdü. Bu mücadeleye rağmen iki parti arasında bazı alanlarda işbirliği de vardı.

T-KDP'nin kurulmasıyla birlikte Sait ELÇİ önemli bir karar daha verdi. O'na göre, halkın davasına inanmış biri olarak halkın içinde olunmadan ve halkın güveni kazanılmadan, onun mücadelesine önderlik yapılamazdı. Bu nedenle İstanbul'dan ayrılarak Kürdistan'a dönmeye karar verdi, Diyarbakır'a yerleşti.

Resmî kuruluşu ardından T-KDP Kürdistan'da aktif bir çalışmanın içine girdi. Güney Kürdistan Ulusal Hareketiyle daha sıkı ilişkiler geliştirildi. Giderek artan bir tehlikenin bilincine varan düşman daha işin başındayken bu tehlikenin önünü almak istiyordu. T-KDP ve O'nun önder kadrolarına karşı gizli ve açık saldırılar yönelmeye başladı. İlk olarak partinin Sekreteri olan Av. Faik BUCAK'a karşı tertiple- diği bir saldırıyla 4 Temmuz 1966'da O'nu şehit etti. (8) Av. Ziya ŞEREFHANOĞLU'da devletin gizli güçleri tarafından tehdit ediliyordu. Bu tehditleri göğüsleyemeyen Av. Ziya

ŞEREFHANOĞLU Türkiye'yi terkederek ABD'ye yerleşti.

Faik BUCAK'ın şehit olması ardından T-KDP yönetimi Sait ELÇİ'yi partinin Sekreterlik görevine getirdi. Sait ELÇİ yetenekli, cesur ve fedakâr olduğu kadar T-KDP içinde sevilen ve güven duyulan biriydi. Parti içinde Av. Faik BUCAK'ın yerini doldurabilecek en iyi kadro olduğu bir gerçektir. Bu nedenle partinin başına O'nun gibi birinin getirilmesi isabetli bir karardı. Sait ELÇİ aynı zamanda alçak gönüllü ve yapıcı bir kişiliğe sahipti. 49'lar grubundan Av. Ziya ŞEREFHANOĞLU ile Örfi AKKOYUNLU arasındaki sorunlarda daima yapıcı ve birleştirici bir rol oynamıştı. Kürt aydın ve yurtseverleri arasındaki çekişme ve bencillikten rahatsız olduğunu sürekli olarak vurguluyordu. Bir keresinde kendisine sorulduğunda şöyle cevap vermişti: **"Bizde ilk başta şu bencillik davasını kaldıralım. Her kes ben lider olacağım diyor. Ama ortada kimse de yok. Birisinin başarabileceğini bilsem, onun kulu kölesi olurum."** (9) Sait ELÇİ bir örgüt yöneticisinde bulunması gereken bir çok özelliklere sahipti. Parti içinde olsun parti dışında olsun, demokratik davranan, halkçı ve mütevazı bir karaktere sahip olan, kariyerist eğilimlerden uzak bir kişiydi. Bunun yanında, bir yöneticide bulunması gereken önemli bir özellik olan **"karizmatik"** bir yapısı vardı. Parti içi sorunların çözümünde, yönlendirmede, parti birliğinin sağlanmasında bu özelliklerinden dolayı rahat bir rol oynuyordu. Her düzeyde halk kesimleriyle rahat ilişki kurabiliyordu. Denebilir ki T-KDP gerçek kimliğini ve konumunu O'nun döneminde bulmuştu.

T-KDP'nin kurulmasıyla Kuzey Kürdistan'da ulusal- demokratik mücadele yeni bir sürece girdi, siyasal mücadeleye ivme kazanmaya başladı. 1960'lı yılların ortalarından 12 Mart 1971 askeri-faşist darbesine kadar geçen sürede Kuzey Kürdistan'da olağanüstü bir dönem yaşandı. Kürdistan'da ekonomik ve toplumsal alandaki gelişme ve değişimle birlikte, Güney Kürdistan ihtilâlinin de etkisi altında, hızlı bir ulusal ve sınıfsal uyanış süreci yaşanıyor. T-KDP'nin damgasını vurduğu ulusal-demokratik hareket geniş toplumsal bir zemine yayılarak kitleler arasında hızla geliyordu. Metropol üniversitelerinde okuyan Kürt gençleri uzun bir tartışma sürecinden geçerek Türk Solu'ndan kopmaya ve 1968'de kendi demokratik örgütleri olan DDKO'ları (Devrimci Doğu Kültür Ocakları) kurmaya başlamışlardı. Bu gelişmelerde T-KDP'nin önemli bir rolü oluyordu. DDKO'ların kurulmasında perde arkası bir rol üstlenen T-KDP önemli katkılarda bulunmuştu. **Türkiye'de sol güçlerin temsilcisi TİP ve gençliğin örgütlenmesi olan FKF, DEV-GENÇ'e karşılık, Kürdistan'da**

ulusal demokratik hareketin temsilcisi T-KDP ve Kürt gençliğinin örgütlenmesi olan DDKO'lar vardı.

1965-1970 döneminde Kuzey Kürdistan'da yaşanan en büyük gelişmelerden biri de, belkide en başta geleni, **"DOĞU MİTINGLERİ"** denilen mitingler serisidir. Bazı metropol kentlerde de yapılan bu mitingler giderek Kürdistan'a kaydırılarak 1970'e kadar sürdürüldü. Çoğunluğu Kürdistan'da gerçekleştirilen bu mitinglere işçi, köylü, esnaf ve şehirli kesimlerden toplumun tüm sınıf ve tabakalarından binlerce insan katılıyordu. Çoğu DDKO'lar adına yasal olarak düzenlenen bu mitinglerden bazıları T-KDP, DDKO ve TİP'in işbirliğiyle örgütlenirdi. (10) T-KDP ile TİP arasında zımnî bir ittifak sağlanmıştı, bunda TİP içinde yer alan Kürt aydınlarının da tesiri oluyordu. TİP içinde bazı Kürt milletvekilleri T-KDP ile dirsek teması içindeydi.

Ateşli konuşmalarıyla kitleleri coşturan büyük hatip Sait ELÇİ Doğu Mitingleri'nin de önde gelen isimlerinden biriydi. Kürdistan'da yapılan bir çok mitingde konuşan Sait ELÇİ ateşli konuşmalarıyla, cesaretiyle, halkı yönlendiriciliğiyle kararlı bir yurtsever olduğunu kitleler önünde de gösteriyordu. Konuşmalarını zaman zaman Faik BUCAK'ın **"SONDA MIRINÉ"** şüriyle bitiren Sait ELÇİ, binlerce insanın hep bir ağızdan tekrarladığı **"BERXÉ NÉR JI BONA KÉR !.."** andıyla noktalıyordu.

Bir çok mücadele arkadaşıyla birlikte Sait ELÇİ gerek Doğu Mitingleri'ndeki konuşmalarından dolayı olsun, gerekse diğer siyasal faaliyetlerinden dolayı olsun, bu dönemde de (1965-1971) bir kaç kez tutuklandı, sorgulamalardan geçirildi ve hapisler de kaldı. **26 Haziran 1963'teki operasyonla başlayan "23'ler Davası"**ndan sonra da bir kaç kez daha tutuklandı, soruşturmalara uğradı, mahkemelerde yargılandı.

Sait ELÇİ'nin en son davası **"Antalya Duruşmaları"** olarak ün yapan Antalya Davası'dır. 28 Ocak 1968'de yapılan geniş bir operasyonda.....arkadaşlarıyla birlikte bir kez daha tutuklanan Sait ELÇİ Antalya Ağır Ceza Mahkemesi'nde **"T-KDP'yi kurmak ve yönetmek"** suçlarından yargılandı. (11) Bu davada yargılanan diğer bazı yurtseverler ise şunlardır:.....Sait ELÇİ ve arkadaşlarını Kürdistan'da yargılamayı göze alamayan sömürgeci Türk devleti **"güvenlik gerekçesiyle"** davayı Antalya'ya kaydırды. Oysa "suç" mahalli Kürdistan idi ve davanın da orada görülmesi gerekiyordu.

Sait ELÇİ ve arkadaşları Antalya Davası'nı sömürgeci Türk devletinin yargılandığı bir mücadele arenasına çevirdiler. Bu davada sanıklar toplu halde ya da tek başına ateşli savunmalar yaptılar. Bir yandan ağır baskı ve

sansürden, diğer yandan Türkiye'deki ilerici-demokratik çevrelerin ilgisizliğinden, Antalya Duruşmaları basın-yayın organlarında ve kamuoyunda fazla yer alamadı. Ancak devletin tüm tedbirlerine rağmen, başta Sait ELÇİ olmak üzere, bu davada yargılananların siyasal savunmaları ve mahkemede sergiledikleri cesur tavırlar Kürdistan'da dilden dile dolaşarak yurtsever çevrelerde büyük bir hayranlık uyandırmıştı. Dönemin yurtseverleri Sait ELÇİ'nin mahkemelerdeki ateşli konuşmalarını bugün hala büyük bir saygınlıkla anıyorlar.(12)

Sait ELÇİ'nin Dr. Sait KIRMIZI-TOPRAK (Dr. Şivan) ile siyasal ilişkilerinin sıklaşması Kütahya'da genel gözetim altında bulunduğu döneme rastlıyor. Aynı dönemde Dr. Şivan, Binbaşı Şevket TURAN ile birlikte 49'lar Olayı'ndan dolayı Çanakkale ve daha sonra Isparta'da genel gözetim altında bulunduruluyorlardı. Gerek bu genel gözetim döneminde ve gerekse Antalya Ağır Ceza Mahkemesi'ndeki yargılanması sırasında Sait ELÇİ ile Dr. Şivan sık sık görüşüyorlardı. İKİ SAIT arasında başlayan bu yakınlık ve sıklaşan ilişkiler ortak bazı noktalarda anlaşmayla sonuçlanmıştı. Dr. Şivan'ın T-KDP ile olan ilişkileri bu temelde başlamıştı.

Bu yıllarda Dr. Şivan Isparta'da hekimlik yapıyordu. Isparta'da çıkan yerel **YENİ İNKILAP** gazetesi **"İLGİNÇ BİR OLAY"** başlığı altında 1967'nin 17-25 Kasım tarihleri arasında süren bir yazı dizisiyle bu iki Kürt yurtseverine (Dr. Şivan, Binbaşı Şevket TURAN) karşı ağır bir jurnal ve karalama kampanyası açmıştı. Dr. Şivan bu ırkçı-faşist saldırılara bir bildiriyle karşılık vermişti.(13)

Dr. Şivan (1934 Dersim doğumlu) hırslı, zeki, okuyan ve araştıran, mücadeleci, atılgan, örgütçü bir insandı. 49'lar içinde yargılanmış, TİP içinde aktif görev üstlenmiş, DDKO'ların kurulmasında etkin rol almış bir insandı. DDKO içinde Kürdistan devrimine yönelik radikal grubun elebaşlarından biriydi. Dr. Şivan'la birlikte bu gruptan bazıları daha sonra T-KDP'yle ilişkiye geçerek Güney Kürdistan'a gidecektir. (14) Dr. Şivan Kanada'da bir ihtisas bursu kazanmıştı ve yurtsever çevrelerde Onun Kanada'ya gittiği biliniyordu.

1960'lı yılların sonlarında Güney Kürdistan'da Kürt ihtilâli büyük başarılar elde ediyordu. Kuzey Kürdistan'da ise ulusal demokratik-mücadele yeni bir sürece girmiş, hareket kitlesel boyutlar kazanmıştı. T-KDP yönetimi bir yandan Güney Kürdistan ihtilâline daha aktif yardım ve destek sağlamak ve diğer yandan Kuzey Kürdistan'a yönelik hazırlıklar için partili veya partili olmayan önemli bazı kadroları 1969'un sonlarına doğru Güney Kürdistan'a göndermeye başlamıştı.

Bu amaçla Güney Kürdistan'a gönderilen kadrolar içinde Dr. Şivan (Sait KIRMIZITOPRAK), Brüksel (Hasan YIKILMIŞ) ve Çeko (Hikmet BULUTTEKİN) da bulunuyordu. Her üçü de partinin kararı ve Sait ELÇİ'nin bilgisi dahilinde gönderilmişlerdi. (15) Bu grup Esat Xoşevî'nin komutasındaki Behdînan bölgesinde Qumrî'ye yerleşti.

Dr. Şivan aktif ve fedakâr çalışmalarından dolayı kısa bir zamanda Güney Kürdistan'da büyük sempati toplamıştı. Dr. Şivan, buradaki çalışmalarından dolayı I-KDP yöneticilerinin de taktirini kazanmıştı. Ancak, Dr. Şivan oraya gidişinden sonra çevresine topladığı bazı kadrolarla bir kolu da T-KDP'nin içine uzanan gizli bir örgütlenmeye başladı. T-KDP yöneticilerinden habersiz bir kaç kez Kuzey Kürdistan'a ve hatta İstanbul'a kadar gelerek örgütlenme çalışmalarını hudut bölgelerinden başlayarak iç kesimlere ve hatta metropol kentlerine kadar yaymaya çalıştı. (16) Bu durum T-KDP içinde yeni bazı tartışmalara, parti içinde ikiliğe ve beraberinde bir bunalmaya yol açmıştı. Yurtsever sâflardaki bölünme ve T-KDP içindeki ikilik daha çok DDKO'lar içinde görülmüyordu. Dr. Şivan ağırlığını aydın kesimlere ve DDKO'lara vermişti, taraftarları da daha ziyade DDKO'lar (özellikle İstanbul DDKO) içinde oluşmuştu. Dr. Şivan ideolojik olarak sosyalizme yönelen radikal bir çizgi izliyordu. Devrim anlayışı FUKO teorisine denk düşüyordu, bu noktada "ulusal-solcu" görüşleriyle ihtirash kişiliği birbirini tamamliyordu. T-KDP ve Sait ELÇİ'yi gerici ve bir bakıma kendi çalışmaları önünde siyasi bir engel olarak görüyordu. 1969 sonlarında ya da 1970 başlarında Dr. Şivan taraftarlarıyla Güney Kürdistan'da bir toplantı (Konferans) yaparak kendi partisini kurdu. Kurduğu yeni parti "TÜRKİYE (de) KDP" idi. Dr. Şivan'ın partisi, kendini T-KDP'ye nazaran, daha sol ve radikal bir parti olarak gösteriyordu. Gerçekte ise iki "T-KDP'nin Tüzük ve Programları arasında büyük bir fark yoktu. Dr. Şivan kurduğu yeni partisinin örgütlenme çalışmalarını kontrol etmek için Ocak-Şubat 1970'de gizlice Diyarbakır ve diğer bazı yerleri dolaşarak, oradan da MK toplantılarında birini yaptığı İstanbul'a kadar gelmişti. (17)

12 Mart 1971'de Türkiye'de ordu askeri-faşist bir darbeye yönetime el koydu, Türkiye ve Kuzey Kürdistan'da yeni bir dönem başladı. TİP, DİSK, DDDKO ve diğer tüm ilerici siyasi ve demokratik kuruluşlar kapatıldı, yöneticileri hapisanelere dolduruldu. Türkiye ve Kürdistan'da binlerce ilerici, yurtsever, demokrat insan tutuklanarak ağır işkencelerden geçirildi, ağır cezalara çarptırıldı, kimi öldürüldü ve kimi idam edildi. Kürdistan'da DDKO

yöneticileri ve çok sayıda T-KDP kadrosu yargılanarak ağır cezalara çarptırıldı. Kürdistan'da ulusal-demokratik hareketi bastırmak ve Kürt halkını sindirmek için sömürgeciler ağır bir devlet terörü uyguladılar.

12 Mart askeri-faşist darbesi ardından yeniden tutuklanacağını bilen ve Türkiye'de kalabilme koşulları ortadan kalkan (o dönemde Sıkıyönetim tarafından aranıyordu) Sait ELÇİ Güney Kürdistan'a gitmeye karar verdi. Sait ELÇİ'nin Güney Kürdistan'a gidişinin diğer bir amacı da Dr. Şivan'la görüşerek parti içinde ve yurtsever sâflarda ortaya çıkan ikiliği ortadan kaldırmak ve doğan sorunları çözmektir. Sait ELÇİ sorunları çözebileceklerine inanıyordu. Bu konuda Dr. Şivan'a güveniyordu. Fakat Sait ELÇİ, Dr. Şivan'ın Kuzey Kürdistan'da zamansız ve hazırlıksız bir hareket başlatacağından da endişe duyuyordu. (18) Dr. Şivan ise, Sait ELÇİ'nin Güney Kürdistan'a gelmesiyle, kurduğu gizli partinin açığa çıkacağı ve planlarının suya düşeceği endişesindeydi.

Sait ELÇİ, Partinin ileri gelen kadrolarıyla bir durum değerlendirmesi yaptı ve Güney Kürdistan'a gitmeye karar verdi. Mayıs 1971'de (19) Mehemmedê BEGO'nun (Mehmet AKAY, 1935 yılında Mardin'in OMERYA mntkasında Talatê, yeni ismiyle Doğanlı köyü doğumludur. Kürdistan yoksul köylülüğünün tipik bir örneğidir. Geçimini hudut ticaretinden sağlıyordu. T-KDP'nin kuryeliğini yapıyordu ve Suriye ile irtibatın sağlanmasında önemli rol oynuyordu.) (20) rehberliğinde önce Güneybatı Kürdistan'a (Suriye Kürdistan'ı) geçti. Güneybatı Kürdistan'da SKDP yöneticileri ve diğer bazı siyasi çevrelerle görüştüktan sonra oradan Güney Kürdistan'a gitti. Güney Kürdistan'da İsê Suvar'a kendisini Dr. Şivan'a götürmesini istedi. Sait ELÇİ, Dr. Şivan'la Zaho'da görüştü ve birlikte Dr. Şivan'ın bulunduğu QUMRİ (Ömer ÇETİN'e göre DEŞİŞ) bölgesine gittiler. Sait ELÇİ hemen tutuklanarak bir kaç gün sonra burada "MİT ajanı" suçlamasıyla Mehemmedê BEGO ile birlikte kurşuna dizilerek öldürüldü. (21)

Sait ELÇİ görüşmeye ve sorunları çözmek için görmeye gittiği Dr. Şivan'dan böyle bir şey beklemiyordu. Zira "İKİ SAİD'in dostluğu ve mücadele birliği 1950'li yıllara kadar uzanıyordu. 1959'da yakalanan 49'lar Olayı'nda ve bu uzun süre boyunca daha bir çok olayda birlikte olmuşlardı. Siyasi bazı görüş ayrılıklarına rağmen amaç ve hedefleri birdi ve bu uğurda ağır fedakârlıklar göstermiş, birlikte zor günler geçirmişlerdi. Sait ELÇİ, görüş ayrılıklarına ve parti içinde baş gösteren sorunlara rağmen ortaya çıkan durumu açacaklarına inanıyordu. Sait ELÇİ, bu konuda Dr. Şivan'a güveniyordu da, Onu parti kararıyla Gü-

ney Kürdistan'a göndermesi de bu güvenden kaynaklanmıştı.

Dr. Şivan, partisinin Polit Büro-su'ndan Melle Abdulkerim CEYLAN'ın (1986'da öldü) muhalefet oyununa karşılık, Çeko ve Brusel ile birlikte aldığı bir kararla hemen orada Mehemmedê BEGO ile birlikte Sait ELÇİ'yi kurşuna dizerek öldürdü. Sait ELÇİ büyük bir cesaret ve onurlu bir tavırla Dr. Şivan'a şunları söylemişti: "ÖLDÜRÜLMekten HİÇ BİR ZAMAN KORKMADIM VE KORKMUYORUM. ÖLDÜRÜLMEM MUKADDERSE BUNUN DÜŞMAN ELİNDEN OLACAĞINA İNANIYORDUM. MALESEF KENDİ ARKADAŞLARIMIN ELLERİYLE ÖLDÜRÜLÜYORUM!..." (22) Öldürülme tarihi gün olarak belli olmamakla birlikte 1971 Haziran ayının sonlarıydı. (23) O sırada Irak'ta bulunan Molla Abdullatif SAVAŞ, Sait ELÇİ ve Mehemmedê BEGO'nun öldürülme olayına tanık olmuştu. Olayın iç yüzünün dışarıya sızdırılmaması için O da MİT ajanlığı gerekçesiyle orada öldürüldü. Abdullatif SAVAŞ, Dr. Faik SAVAŞ'ın kardeşiydi. (24) Sait ELÇİ'nin öldürüldüğü haberinin duyulması ardından I-KDP yönetimi Dr. Şivan, Çeko ve Brüksel'i Galata'da yargılayarak idama mahkum etti. (25)

İKİ SAİT OLAYI (Sait ELÇİ, Mehemmedê BEGO ve Abdullatif SAVAŞ'ın öldürülmesi; Sait KIRMIZITOPRAK ve arkadaşlarının (Çeko ve Brüksel'i) yargılanarak Galata'da idam edilmeleri) ile ilgili belgeler hala açıklanmadı. Sait ELÇİ'nin Dr. Şivan tarafından öldürülmesinin nedenleri ve olayın yorumu hala farklı biçimlerde sunulmaktadır. Olayla ilgili veriler ve gösterilen nedenlerin ortak paydası; Dr. Şivan'ın siyasi olarak ihtirash olduğu ve Sait ELÇİ'yi "hedefleri önünde siyasi bir engel olarak gördüğü ve bu engeli şiddet yoluyla aşmak istediği" yönündedir. Ancak nedenler ne olursa olsun, bu olay, Kürdistan ulusal demokratik mücadele tarihinin yakın döneminde yaşanan en trajedik olaylardan biridir. Bu olayla Kürdistan ulusal demokratik mücadelesi derin yaralar aldı. En başta Kuzey Kürdistan ulusal demokratik mücadelesinde "komplocu ve tasfiyeci bir geleneğin" yerleşmesine, ulusal-demokratik hareketin bölünmesine ve yurtsever sâflarda etkisini uzun yıllar sürdüren düşmanlık tohumlarının ekilmesine neden oldu. İki Saîd'in öldürülmesi ardından pratikte fiili olarak iki "KDP" ortaya çıktı. Bu olayın yarattığı düşmanlık ortamı, T-KDP'nin devamı ve O'nun mirasçısı olan T-KDP/KUK ile Dr. Şivan'ın izinden giden ve O'nun kurduğu partinin (Türkiye (de) KDP) devamı ve mirasçısı olan Devrimci Demokratlar (DD) (Sivancılar) arasında 1978 sonlarına kadar da devam etti.

Dr. Şivan'ın ölümünden sonra "1972 yılında içerdeki yöneticiler partiyi feshettiler." Aradan geçen üç yıldan sonra, Ömer ÇETİN'in 1974 Afından yararlanarak İsveç'ten Türkiye'ye dönmesi ardından Nisan 1975'te yapılan bir toplantıda (Van Kalesi Kongresi) Dr. Şivan'ın T-KDP'si yeniden canlandırıldı. Daha sonra ismi Partinin MK kararıyla KİP'e (Kürdistan İşçi Partisi) çevrildi. (26) Legalitede bu parti faaliyetlerini Devrimci Demokratlar (DD) olarak sürdürüyordu.

Kuşkusuz "İKİ SAİT OLAYI" ile ilgili belgeler açıklandığında olay tüm gerçekliğiyle ortaya çıkacak ve o zaman tarih adeletli hükmünü daha kolay verecektir. Olayla ilgili belgeler, özellikle Dr. Şivan ve arkadaşlarının yargılanma tutanakları, hala açıklanmadı. Bu belgelerin I-KDP'nin arşivinde olduğu söylenmektedir. Burada dikkat edilmesi gereken iki nokta vardır: Birincisi, kişisel anlatımlara dayalı yorumlardan kaçınmak ve olayın belgelere dayandırılması gerektiği. İkincisi, Kürdistan ulusal-demokratik mücadele tarihine mal olan bu olayın ulu-

sal demokratik saflarda bıraktığı olumsuz izlerinin silinmesi gerektiği.

Sait ELÇİ'nin öldürülmesi ardından T-KDP başsız kaldı. 12 Mart 1971 darbesinin yolaçtığı tahribatlarla birlikte, bu olayın ardından partide, derin bir bunalım yaşandı. T-KDP'nin ve Kürdistan ulusal-demokratik hareketinin üst üste aldığı bu ağır darbeler kadrolar arasında ve yurtsever çevrelerde uzun süren bir demoralizasyona neden oldu. **T-KDP, Sait ELÇİ'nin ölümü ardından, (...) döneminde koyu "anti-komünist" bir çizgiye getirildi. Bunda Güney Kürdistan ulusal hareketinin İran ve ABD ile gelişen ilişkilerinin de büyük tesiri vardı.** Bu durum iç muhalefetle birlikte 1975'e kadar devam etti. 1975'ten 1977'de yapılan Kongre'ye kadar T-KDP kendi içinde yoğun bir ideolojik mücadeleye sahne oldu. 1977'deki T-KDP Kongresi'nde ilerici, devrimci kanat ağırlığını koyarak partiyi ele geçirdi ve T-KDP/KUK döneminde hareket ideolojik-politik ve örgütsel olarak hızlı bir gelişim ve değişim sürecini yaşadı.

İKİ SAİT OLAYI sadece Kuzey Kürdistan'da değil Kürdistan genelinde büyük bir üzüntüyle karşılandı. Özellikle Sait ELÇİ'nin o şekilde öldürülmesi Kürdistan genelinde yurtsever çevreler tarafından ciddi tepkilerle karşılandı. Sait ELÇİ sadece Kuzey Kürdistan'da tanınan ve sevilen bir kadro değildi, aynı zamanda diğer parçalarda da tanınan ve sevilen bir yurtseverdi.

İnançlı bir yurtsever, mücadeleci bir aydın, T-KDP'nin kurucularından ve Partinin İkinci Sekreteri, Kürdistan ulusal demokratik hareketinin yarattığı önderlerden biri olan Sait ELÇİ; Kürt halkının yetiştirdiği değerli evlâtlarından biridir. Diğer bir çok Kürt önderi gibi, Onun'da Kuzey Kürdistan ulusal demokratik mücadele tarihinde önemli ve istisnaî bir yeri vardır. Kürt halkı özgürlük ve bağımsızlık mücadelesinde şehit düşen tüm evlâtlarını yaşattığı gibi Onu'da yaşatmış ve yaşatacaktır.

Ölümünün 20. yılında Sait ELÇİ'yi saygıyla anıyoruz.

KAYNAKLAR VE DİPNOTLAR:

- 1) SOSYALİZM VE TOPLUMSAL MÜCADELELER ANSİKLOPEDİSİ, Cilt 7, İletişim Yayınları, 1990.
- 2) 49'lar Davası, GEREKÇELİ HÜKÜM, TC Genel Kurmay Başkanlığı Askeri Mahkemesi, 30 Nisan 1964 ANKARA. Sayı: 964/27, Esas: 964/6, Karar: 964/36.
- 3) Dr. Naci KUTLAY, BERGEH, Sayı 1, Yıl 1989, Stockholm.
- 4) Musa ANTER, HATIRALARIM, Sayfa 156, Doz Yayınları, 1990 İstanbul.
- 5) EDİP KARAHAN'IN ANISINA, Komal Yayınları, 1976 ANKARA. Ayrıca: TÜRKİYE'DE KÜRTÇÜLÜK HAREKETLERİ VE İSYANLAR, Vedat ŞADİLLİ, Kon Yayınları 1980. Ve "KÜRTÇÜLÜK GERÇEĞİ ÜZERİNE", İbrahim Etem GÜRSEL.
- 6) Yaşar KAYA, ÖZGÜR GELECEK ve DENG dergilerinde çıkan röportajları.
- 7) Dr. M. Sirac BİLGİN, BARZANİ (Sayfa 231, 1991 Stockholm) adlı araştırmasında T-KDP'nin kuruluş tarihini 11 Temmuz 1965 olarak gösteriyor.
- 8) NİŞTİMAN, Sayı 18, Haziran 1991, Sayfa 14-16.
- 9) 49'lar Davası, GEREKÇELİ HÜKÜM, Sayfa 12.
- 10) Daha geniş bilgi için: DDKO DOSYASI, Komal Yayınları, 1976 ANKARA. Avrupa Devrimci Türkiye Kürtleri Örgütü (HEVRA) tarafından yayınlanan 23 Ekim 1971 tarihli (Evrak No: 1971/160, Esas No: 1971/144, Karar No: 1971/100) DİYARBAKIR İDDİANAMESİ. Ve 23 Ekim 1971 tarihli Diyarbakır-Siirt İleri Sıkıyönetim Komutanlığı Askeri Mahkemesi Askeri Savcılığı adına (Evrak NO: 1971/160, Esas No: 1971/144, Karar No: 1971/100 sayılı) Yaşar DEĞERLİ (Hakim Kd. Yüzbaşı Askeri savcı) tarafından hazırlanan T-KDP İDDİANAMESİ.
- 11) T-KDP DAVASI, Antalya Ağır Ceza Mahkemesi, Dosya No: 968/235.
- 12) Derleme.
- 13) Isparta'da çıkan mahallî YENİ İNKİLAP gazetesi, 17-25 Kasım 1967.
- 14) Dr. M. Sirac BİLGİN adı geçen eserinde: "1966 yılının sonlarında ilk gizli Kürt öğrenci grubu olan Koma Azadiya Kurdistan (KAK) oluştu. (...) Ankara Mitingini de yöneten grup daha sonra TKDP'ye katıldı." diye yazıyor. (BARZANİ, Sayfa: 261 ve 288.) PPKK Genel Sekreteri Serhad DİCLE'ye göre: "Dr. Şivan TKDP hareketinin içindeki bir kadrodur. Kendi partisini kurmadan önce de TKDP'nin içindeydi." (Medya Güneşi, Sayı 10, Temmuz-Ağustos 1989, sayfa 11-12) Ya da Pêşeng Bo Şoreş, Sayı 75. Ayrıca Bknz: ARMANC, Sayı 47, Sayfa 4, Yıl 1984 Stockholm. Ömer ÇETİN ve Nazmi BALKAÇ'ın İfade Tutanakları.
- 15) Derleme.
- 16) Ömer ÇETİN (20. 05. 1982) ile Nazmi BALKAÇ'ın (SORO) (08. 04. 1982) tarihli polisteki İFADE ZABIT VARAKALARI.
- 17) Ömer ÇETİN'in İFADE ZABIT VARAKASI.
- 18) Derleme
- 19) SOSYALİZM VE TOPLUMSAL MÜCADELELER ANSİKLOPEDİSİ'nin 7. Cildi, sayfade verilen bilgilere göre Sait ELÇİ'nin Kuzey Kürdistan'dan ayrılışı 15 Mayıs 1971 günüdür.
- 20) Mehmedê BEGO (Begê), Derleme.
- 21) Ömer ÇETİN'in İFADE ZABIT VARAKASI.
- 22) Derleme, B. K ve M. B ile röportaj.
- 23) Dr. M. Sirac BİLGİN'in M. Muhammed EFE'ye dayanarak verdiği tarihe göre Sait ELÇİ'nin öldürülme tarihi 25 Haziran 1971'dir. (Age, Sayfa 333)
- 24) Dr. M. Sirac BİLGİN. (Age)
- 25) İKİ SAİT OLAYI ve öldürülme haberleri MİT tarafından doğrulandıktan sonra aynı dönemde Türk radyo ve gazetelerinde de verildi.
- 26) PPKK merkez yayın Organı PEŞENG, Sayı 34, Sayfa 6, 15 Eylül 1985. ARMANC, "KİP'in GERÇEĞİ", Sayı 47, Sayfa 4, Yıl 1984. Ve ARMANC, "KURULUŞUNUN 10. YILINDA KİP", Sayı 53-54, Sayfa 3-4, Yıl Mayıs-Haziran 1985. Ömer ÇETİN'in ifadesi. Ve Medya Güneşi, Sayı 10, Sayfa 11-12.

İSVEÇ SİYASİ PARTİLERİ GÖÇMENLERE NE VADEDİYORLAR

B.Welatevîn

İsveç'te 15 Eylül de seçimler var. Çok sayıda parti seçimlere katılıyor. Partilerin seçimlere hazırlık çalışmalarının yoğun bir tempoyla devam ettiği bu tatil ayında toplumda seçimle ilgili hareketlilik daha açığa çıkmış değil. Oy kullananlar **tatilin** zevkini çıkarmaya çalışırken, politik partiler de oy alabilme plan ve çalışmalarının son rutuşlarıyla meşguldurlar. Parlemantoya girme şansına sahip SAP, SOL PARTİ, MP, MİLJÖ (Çevre), FOLK PARTİ, CENTER PARTİ; iktisadi, siyasi, sosyal, güvenlik, dış politika, çevre, göçmenler vb. konularla ilgili görüş ve politikalarını kamuoyuna ulaştırmaya çalışıyorlar. Bu partilerin göçmenlerle ilgili politikalarını ve biz göçmenlere neler vadettiklerini özetliyerek, okuyucuya vermeye çalışacağız.

Göçmenlerle ilgili ne diyorlar?
Bizler hakkında ne düşünüyorlar?
Bizlere ne vad ediyorlar?

SOSYAL DEMOKRATLAR (SAP)

"Sosyal Demokrat Parti iktidara gelirse;

-Bütün yabancı çocukların ana-dil eğitimini geliştireceğiz.

-Politik mültecileri ülkemize kabul edeceğiz.

-Çifte vatandaşlık önündeki yasal engelleri kaldıracacağız.

-İsveççe eğitimlerini sağlayacağız.

-İsveççe eğitim sonrası iş bulmaları için meslek eğitimi, ya da iş bulmaları için projelerle yardımcı olacağız.

-Eğitliği, adaleti ve tam çalışma düzeyini savunuyoruz.

-Anadil eğitimi okuldaki diğer derslerle eşdeğerdedir.

-1983 te kurduğumuz Seçme Ve Seçilme Hakkı Komitesi aracılığıyla genel seçimlerde göçmenlerin oy kullanmaları için çalışmalarımız devam edecek."

Sosyal Demokratlar'ın göçmenler için yazıları dağınık. Yazılanlar ile son yıllarda ki pratik arasında SAP büyük bir uyumsuzluk içinde. Genel seçimlerde göçmenlerin oy kullanmaları için, 1983'ten beri SAP'ın önericiliğiyle kurulan Komisyon'un önerileri, sekiz yıldır meclise gelememi. Anadil eğitimi SAP'ın çıkardığı son eğitim yasasıyla %50 oranında ortadan kaldırıldı. Geriye kalan %50 oranı ise seçim sonra-

sına bırakıldı. Yabancılar yasasının son şekli ile ilticacıların polis tarafından daha sınırdayken geri döndürülebilmeleri sağlandı. SAP'ın 1970'lerden beri geliştirdiği reformlar, 1985'ten beri yine kendisinin yavaş yavaş kırarak ortadan kaldırmaya uğraşması, onu oy kaybına uğratmakta. Biz göçmenler için SAP'in önerdiği yeni bir şey yok. Tam tersine var olan hakların geriye alınması, ortadan kaldırılması eğilimi SAP'ta hakim. Bu eğilim son olarak kendisini anadil ve yeni yabancılar yasıyla da ortaya çıkarmış durumda. Hele son yıllarda oluşturduğu küçük yerleşim birimlerinde mülteci kamplarının ortaya çıkardığı yabancı düşmanlığının gelişme eğilimi, SAP'ın göçmen haklarını daraltmak için nasıl kendisine dayanaklar aradığının da somut örneklerinden biridir. SAP, yazılı belgelerinde ırkçılığa karşı tavır almasına rağmen, somut anti-ırkçı bir mücadeleyi toplumun gündemine getirmekten kaçınmaktadır.

FOLK PARTİ (FP)

Folk Parti, belgelerinde unları yazıyor: "Ülkelerine geri dönüş özlemi duyan yaşlı göçmenlerin isteklerinin gerçekleştirilmesi için belediyeler ile göçmen örgütleri birlikte araştırmalar yapıp, çözüm yolları bulmalıdırlar. Hastahaneler, yaşlılar evi, daghem (Çocuk Yuvası) ve sosyal yerlerde iki dil bilen personal çalıştırılmalıdır. İlk okullarda ana dil eğitimi için ortam hazırlanmalıdır. Göçmenler anadil sınıfları açabilmelidir. Dilden dolayı işsizlik oranının yoğun olduğu göçmenler için daha uzun dönemli İsveç kurslarına devamları sağlanmalıdır. Göçmenlerin aynı bölgelerde younlamaları yerine, İsveçlilerle karışık bölgelerde oturmalarına yardımcı olmalıyız. Belediyeler iki dil bilen personel çalıştırmalıdırlar. Göçmenlerle İsveçlilerin karılıklı olarak birbirlerinin kültürlerini tanımaları ve kendi kültürlerini geliştirmeleri için çalışmalar yapılmalıyız. Göçmenlerle birlikte gelen çok kültürlülük, toplumumuzu zenginleştirmiştir. Sığınma hakkı dokunulmazdır. Yabancı düşmanlığına karşı mücadele yoğunlaştırılmalıdır. Biz hepimiz göçmeniz."

SAP'a göre daha radikal söylemlere sahip olan FP, son Seçim Manifestolarının bir bölümünde ise "BİZ HEPMİZ GÖÇMENİZ" sloganıyla, toplumda yeni bir tartışmanın önderliği-

ni yapmakta. Liberal dünya görüşüne uygun olarak aile, din ve toplumla ilgili öne sürdüğü politikalarda, **EŞİTLİK** ve **ÖZGÜRLÜK** sorununu söylemlerinde dile getirmesi, yasalardan kaynaklanan eşitsizliğin ortadan kaldırılması açısından, dikkat çeken bir konumdur. Kürt halkı için, Kendi Kaderini Tayin Etme Hakkını savunan FP, Kürt halkının mücadelesine destek veren politikasıyla, sömürgeci-ışgalci ülkelerin Avrupa'da teşhir edilmesi yönünde iyi bir rol oynuyor. FP, son yıllarda bu konudaki yoğun çalışmaları, ayrıntılı ve somut önerileriyle SAP'a göre dikat çekicidir.

SOL PARTİ (VP)

Eskiden, Komünist Partisi adıyla Parlemantoya 21 milletvekili gönderen, sonradan adını SOL PARTİ olarak değiştiren partidir. Elimizde Sol Parti'nin göçmenlerle ilgili broşürü ile programı var. Kendisi için: "VPK (VP) bir göçmen partisidir." diyor.

"İsveç, dünyanın en zengin ülkelerinden biridir. Belediyeler mültecileri kabul etmelidirler. Mültecilerin oturma bekleme süresi kısaltılmalıdır. İlkokullarda ana dil eğitimi ve anadilli sınıflar oluşturulmalı. Liselerde anadil eğitimi verilmelidir. Daghemlere (Çocuk Yuvalarına) anadil eğitimi yardımı yapılmalıdır. İki dilden personale öncelik verilmelidir. Göçmenlere sağlık hizmetinin iyi olması için doktor ve hemşireler iki dilli ve göçmen kültürünü bilen kişiler olmalıdır. Göçmenler bu alanda da çalışabilmelidirler. Yaşlı göçmenlerin bakımını yapan personelin iki dil bilenlerden olması gerekir. İki dilli personel işe alınmada öncelik hakkına sahip olmalıdır. Göçmenler, her türlü seçme ve seçilme hakkına sahip olmalıdır. Göçmenleri aynı bölgelerde oturmaya zorlamak engellenmelidir. Okullarda göçmen kültürünü tanıyan, dillerini bilen kiilerin çalıştırılması sağlanmalıdır. İsveç'te çalışan her kesin, aynı hak ve özgürlüklere sahip olması gerekir. Anadil dersleri zorunlu olmalıdır. Göçmenler ile İsveç işçi sınıfı arasındaki dayanışma, uluslararası alanda işçi sınıfının dayanışma zemini olacaktır. Göçmenler anadillerini, kültürlerini, gelenek ve göreneklerini özgürce geliştirebilmelidir. Göçmen örgütlerinin gelişimi için devlet desteği olmalıdır".

Göçmenler sorununda, görüleriyle ileri görünmesine rağmen, partinin net bir göçmenler politikası bulunmamakta. Partili insanların çoğunluğu göçmen politikalarını özümsemiş görünmemekte. SAP'ın göçmen haklarını kısıtlama girişimlerine karşı sessiz bir muhalefetle yetinmesine rağmen, ırkçı gelişmelere karşı duyarlı bir parti konumunda. Göçmen sorununu toplum içinde açıkta tartışmaktan uzak durmakta. Kürt ulusal mücadelesini her dönemde mecliste ve dışarda açık olarak desteklemekte. Kürt sorununun güncelleşmesi için yıllarca İsveç'te az da olsa çalışma yürüten bir partidir. Kürt ulusal hareketini ve eylemlerini destekleyen bir partidir.

MODERAT PARTİ (MP)

Muhafazakar bir burjuva partisi olan MP göçmenler konusunda unları söylüyor: "Göçmen politikamız Cenevre Antlaşması'na uygun olacak. Seçme ve seçilme hakkı yalnızca İsveç vatandaşlarıdır. Göçmenlerin kendi kültür ve geleneklerini korumaya hakları vardır. Okullarda, ihtiyaç duyan çocuklara, anadil eğitimi yardımı yapılmalıdır. Göçmenlerin, ülkemize gelişi sınırlandırılmalıdır. Göçmenlere, dini vecibelerini yerine getirmeleri için ortam hazırlanmalıdır. Devlet ve belediyeler göçmen derneklerine ekonomik yardım vermelidirler. Yabancı düşmanlığına karşıyız".

Parti programında kısa bir paragrafla belirtilen bu görüşlerle birlikte, Moderatlar, yer yer yayınladıkları broşürlerde de görüşlerini belirtmektedirler. Özelleştirmeye ağırlık veren muhafazakar bir burjuva partisidir. Diğerlerine göre göçmen politikaları çok geri ve göçmenlerden uzak bir parti olarak görülmektedir. MP, İsveç'e yabancı akınının durdurulmasını istiyor. Göçmen haklarının kısıtlanmasına yönelik her öneriden yanadır. Kürt ulusal sorununa, ülkesinin çıkarları temelinde bakmaktadır. Sömürgeci TC, İran, ve Irak gibi ülkelerle ilikilerde İsveç'in devlet çıkarlarını gözetleyerek; bu ülkelerin burjuvazisiyle olan ekonomik ve ticari ilişkilerini kollayarak, suskunluğu tercih etmektedir.

CENTER PARTİ (CP)

Göçmenler sorununda SAP'a yakın bir partidir. Burjuva bloku içinde bir merkez partisi profili çizmektedir. Anadil, sosyal haklar ve göçmenlerin seçme ve seçilme hakkı için çalışmalarda Folk Parti'ye yakın düşüncelere sahip, ama ondan daha geri bir konumdadır. Irkçılığa karşı olmasına rağmen, ırkçı eğilimleri bünyesinde barındıran bir parti. Köylülüğe seslenen, "yeşil" olayını sembol yapan CP'nin (Merkez Parti) bünyesinde son dönemin meşhur ırkçıların da çıkmasına ve bunların parti-

den atılmasına rağmen, göçmen sorunlarına özellikle "din" çerçevesinde ilgi gösteren bir parti olarak görülmektedir. Parti programında yazdığı kadariyle Cenevre Antlaşması'na uygun müteci alma taraftarıdır. İş piyasasında, göçmenleri tercih etmeme anlayışına karşıdır. Ayrımcılığa, ırkçılığa karşı bir parti konumunda. Daha fazla misafir (göçmen) işçi istemiyor. Göçmenlerin genel seçimlerde seçme ve seçilme talebine karşı suskunluğu tercih etmekte. Kürt ulusal hareketine insan hakları sınırları çerçevesinde bakmakta.

MİLJÖ PARTİ (MP)

Çevreci bir parti olan MP, İsveç'in genç partilerinden biridir. Son seçimlerde parlamentoya girmeyi başaran bir partidir. Çevre olayına ağırlık veren bir programa sahip. Irkçılığa karşı kesin tavrı olan ve ırkçılığa karşı her eylemi destekleyen bir partidir. Kültür çeşitliğini bir zenginlik olarak görüyor. Belirli noktalarda Sol Parti'ye yakınlık göstermekte. Çevreciler, sığınmacılar konusunda daha yumuşak önermelere sahiptirler. Son çıkan Yabancılar Yasası'na ve yabancıların haklarının kısıtlanmasına karşı olmasına rağmen, pratikte göçmen sorunlarının tartışılmasına sıcak bakmıyor. Kürtler için, Kendi Kaderlerini Tayin Etme Hakkını savunuyor. Kürtlerle ilgili her girişimi desteklemeye çalışan ve bu yoldaki çalışmalara katılan bir partidir.

GÖÇMENLER OLARAK NE YAPMALIYIZ?

15 Eylül'de yapılan seçimlerde, siyasal partilerin biz İsveç'te oturan yabancılar için düşüncelerini, neler yapacaklarını açıklamaya devam ettikleri bu seçim atmosferinde, acaba bizler ne düşünüyoruz? Bu ülkede, İnsanca bir yaşam, eşit haklar ve özgürlüklerin geliştirilmesi için ne yapmalıyız? Yaşadığımız bu toplumda her gün önümüze çıkan eşitsizliklere karşı tavırsız kalmak, ÇÖÇMEN SORUNLARINI küçümsemek, ya da kendimizi yalnızca geldiğimiz ülkenin sorunlarıyla sınırlandırmak doru bir tavrı deildir. Ayrıca böyle bir tavrı, üretici olmamızı kısırlaştıracağı gibi; dünyayı öğrenme, yorumlama ve ekonomik-teknolojik olarak ileri toplumlardaki olumlu/olumsuz gelişmeleri kavramaktan uzak, dar anlayışlara kendimizi hapsetmiş oluruz. Bizleri, ikinci sınıf insan olarak gören her şeye karşı çıkmak zorundayız. Yaşadığımız toplumda var olan eşitsizliğe, ırkçılığa ve çifte standarda karşı, EŞİT HAKLAR VE İNSANCA BİR YAŞAM için mücadele etmeliyiz. Göçmen kitlesi olarak daha geni hak ve özgürlüklerin elde edilmesi için öncelikle biz kendimiz mücadele

etmeliyiz. Biz göçmenlerin sorunları çok ve airdir. Toplumda ÇÖÇMEN SORUNLARININ tartışılmasını salamak başlıca görevlerimizden biri olmalıdır. Öncelikle kendi sorunlarımızı kendimiz sahip çıkmalıyız. Bu nedenle bu seçimde de sorunlarımızı siyasi partilerde ve kamuoyunda gündemletmeye çalışmalıyız. İsveç siyasi partilerinin bizler için düündükleri ve yaptıklarıyla yetinemeyiz. Bu nedenle biz göçmenler, bu seçimleri fırsat bilerek, sorunlarımızı anlatmalı ve dayatmalıyız. Irkçılıkla mücadele seçim gündeminin baş köşesine oturtulmaya çalışılmalıdır. Politikaya ilginin artığı bu dönemde, göçmen sorunlarını herkesin tartıştığı ve herkesin bu tartışmada tavrı belirlemeye zorlandı bir ortama dönüştürebilirsek, seçim ve vaatler bir anlam kazanır. Yoksa bize rağmen bizler için önerilen, planlanan, proramlanan eylemlerin fazla bir anlamı ve kalıcılığı olmaz.

BİR ÖYKÜ

başında kasketi
kâh beton binalar
ekkoz kokusu
Çankaya tepesinde kürsüsü
otururcasına köy meydanında
ağzında buruk bir memleket türküsü

benim bir dedem vardı
tam bir asır yaşadı
yüzünde yılların acıları
vuslatın haritası

tıpkı bugümmü gibi
bağları anlatmaya
Siyabend ü Xecê'yi
ve ağıt olan öyküleri
acı ihanetleri
çocukların yaprak misâli
döküldüğü o kızamık yıllarını
ve ekerin ilaç diye saklandığı
o sürgünleri, sefaleti, acıyı.

benim bir dedem vardı
tam bir asır yaşadı
hasretleri vardı kucak kucak
özlemleri vardı şıra üzümünde
da rüzgârında
ve ölüleri vardı
geride bıraktı
ona sevgi adına
bir ferman da biz yazdık
dil bilmez, töresiz etmez
o yorgun sabırlıya
bir kültür şoku
tam bir asır dem sonra
ona sevgi adına
bir ferman da biz yazdık

Emine BİLGİN
ANKARA

KUK II. AVRUPA KONFERANSI SONUÇ BİLDİRİSİ

23-25 Ağustos 1991 tarihleri arasında toplanan KUK II. AVRUPA KONFERANSI, Örgütümün yurtdışı faaliyetlerini değerlendirmiş ve ülkedeki çalışmalara ilişkin görüş ve önerilerde bulunmuştur. Konferansımızda; dünyada, Ortadoğu bölgesinde, Türkiye ve Kürdistan'da meydana gelen son siyasal gelişmeler de değerlendirilerek, aşağıdaki noktalar öne çıkarılmıştır.

Konferansımızın yapıldığı günlerde Sovyetler Birliği'nde görülen başarısız darbe girişimi ve bundan kaynaklanan gelişmeler dünyada yaşanan sürecin en önemli olaylarından biridir. Bu darbe, kısa bir süre içinde olsa dünyada gerginliğin yeniden tırmanmasına yol açmıştır. Darbe, "Ordu-KP-KGB" üçlüsü tarafından gerçekleştirilmiştir. Belirtmek gerekir ki gelinen aşamada, ne Gorbaçov'un uyguladığı politika, ne de darbecilerin girişimi SB'de yaşanan çöküş ve dağılma sürecini durdurmaz. Sosyalistler, ulaştığı boyutlarıyla Gorbaçov'un politikasını savunamayacakları gibi, darbecilerin girişimlerini de destekleyemezler. Darbeler yoluyla ne sosyalizm kurtarılabilir, ne de sosyalizmin sorunları çözümlenebilir. Sosyalistlerin tavrı bu gelişmelerde taraf olmadan, uzun bir perspektif içinde bilimsel sosyalizmi savunmak ve gelişmelere bu temelde yaklaşmak olmalıdır.

SSCB'de yaşanan çözüme ve dağılma süreci bu darbeden sonra daha da hızlanmıştır; iç karışıklıklar artmış, ulusların ve etnik azınlıkların ayrılma istemleri daha çok güçlenmiştir. Bu gelişmeler bir kez daha göstermiştir ki, özgür iradeye dayanmayan birliklerin yaşama şansı yoktur, zor ve şiddet yoluyla ulusları bir arada tutmak mümkün değildir ve bu asla savunulamaz. Ulusların Kendi Kaderlerini Tayin Hakkı (UKKTH) ilkesi gereğince, SSCB bünyesindeki halkların "birlikten" ayrılma ve kendi bağımsız devletlerini kurma hakları dahil, geleceklerini özgürce belirlemeye hakları vardır ve bu hak baskıcı yöntemlerle engellenemez.

Genelde yaşanan yumuşama ve silahsızlanma sürecine rağmen, dünyanın bir çok bölgesinde hala savaş ve karışıklıklar sürmeye devam ediyor. Bunun en tipik örneği bölgesel savaşlardır. Bölgesel savaşları kışkırtan emperyalist ülkeler ve emperyalist silah tekelleridir. Kapitalist-emperyalist ülkeler; dünyada sözde silahsızlanmayı savunurken, geri kalmış ülkelerin silahlanma yarışını teşvik ediyorlar; iki yüzlü bir politikayla barış ve yumuşamayı savunurken, geri kalmış ülkeler arasında savaş ve karışıklıklar çıkarmaya devam ediyorlar. Geri kalmış, bağımlı ülkeler arasında sürdürülen silahlanma yarışı, bu ülkelerin siyasi, ekonomik ve toplumsal geleceğini derinden etkiliyor.

Diğer yandan bu ülkeler ile gelişmiş emperyalist-kapitalist ülkeler arasında varolan ekonomik, teknolojik, toplumsal vb. alanlardaki uçurum giderek derinleşiyor. Bloklar arası rekabetin ve bundan kaynaklanan soğuk savaşın sona erdiği bir süreçte, dünya, hızla "zenginler" ve "fakirler" biçiminde bir kutuplaşmaya doğru gidiyor. Yakın gelecekte dünyada siyasi, ekonomik ve askeri alanlarda ortaya çıkacak gelişmeleri belirleyecek olan başlıca olgulardan biri de budur. Bununla birlikte, SB ve Doğu Avrupa ülkelerinde yaşanan gelişmelerden sonra, emperyalist ülkeler arasındaki rekabet ve çelişkiler daha da derinleşecektir. Bu koşullar sürdükçe, dünyada yaşanan barış ve yumuşama süreci, "uluslararası yeni bir düzen" oluşturma çabaları kalıcı bir sonuç veremeyecektir.

Dünyada bölgesel savaşların, karışıklıkların ve istikrarsızlığın devam ettiği bölgelerin başında Ortadoğu gelmektedir. Ortadoğu, dünyanın sıcak bölgelerinden biri olma özelliğini korumaya devam ediyor. Dünyayı mutlak egemenliği altına almak isteyen ABD emperyalizmi, "uluslararası yeni bir düzen" oluşturma adına, Ortadoğu bölgesine de yeni bir biçim vermek istiyor. Körfez savaşından sonra çabalar bu yönde yoğunlaştırılmıştır. Sözde bölgesel barış görüşmeleri adına sürdürülen mekik diplomasisi ve "Ortadoğu Barış Konferansı" hazırlıkları bu amaca yöneliktir. Açıktır ki "barış, demokrasi, istikrar" adına sürdürülen çabalar Ortadoğu'da mevcut sınırların korunması ve statukonun sürdürülmesine hizmet etmek yönündedir. Koşulları yaratılmaya çalışılan Ortadoğu Konferansı'nin gündemi tartışılırken, bölgenin temel sorunlarından biri olan Kürt sorunundan bahsedilmemesi ve hatta bu sorunun önüne yeni barikatların örülmesi, bunun açık bir ifadesidir. Ancak, bir kez daha bildirmek gerekir ki, başta Kürt sorunu olmak üzere, ulusal ve toplumsal sorunları çözümlenmeden, Ortadoğu'da gerçek barış ve istikrardan bahsetmek mümkün değildir. Dünyada yaşanan genel yumuşama sürecine karşılık, bu konumyla Ortadoğu, yeni sorunlara ve yeni çatışmalara gebe bir bölge olmaya devam edecektir.

Körfez savaşından sonra Irak'ta ortaya çıkan belirsizlik devam ediyor. Bu belirsizlik ortamında Güney Kürdistan ulusal hareketi de nazik bir dönemden geçiyor. Bu koşullarda Güney Kürdistan

halkımız tarafından dikkatle izleniyor. Bu bağlamda Konferansımız, görüşmelerin uzun sürmesi, Kerkük şehrinin statüsü, Güney Kürdistan'ın siyasi ve coğrafi sınırlarının belirlenmesi gibi konularda endişelerini dile getirerek, Güney Kürdistan yurtsever güçlerinin son derece uyanık ve sorumlu davranmaları gerektiğini vurgulamıştır.

Türkiye'de süregelen ekonomik, siyasi ve toplumsal bunalım giderek derinleşiyor. Kürt sorunu ve Kürdistan'da yükselen mücadele bu bunalımı derinleştiren ana nedenlerden biridir. Kürt halkının gelişen ulusal mücadelesi karşısında Türk devletinin resmi Kürt politikası ağır darbeler almıştır; devletin resmi ideolojisinde onarılamayacak gedikler açılmıştır. Diğer yandan Türkiye işçi sınıfının gelişen ekonomik-demokratik mücadelesi, derinleşerek genişleyen toplumsal muhalefet, gençliğin yükselen mücadelesi, toplumun değişik kesimlerinde yoğunlaşan demokratik hak ve özgürlükler talebi, yığınların giderek içinde yer almaya başladığı demokrasi kavgası vb. olgular, yaşanan sürecin önemli göstergeleridir. Yaşanılan süreçte bir yandan bunalım derinleşirken, diğer yandan devrimci-demokratik güçlerin mücadelesi ve toplumsal muhalefet de ivme kazanıyor.

Kürt halkının gelişen mücadelesi karşısında ve Körfez savaşının sürdüğü bir dönemde iç ve dış koşulların zorlamasıyla iktidar göstermelik "Kürtçe yasasının kaldırılması", 141-142. maddelerin iptali gibi adımlar atmak zorunda kaldı. Aradan geçen süre içinde bunun bir göz boyama ve aldatmacadan başka bir şey olmadığı ortaya çıkmıştır. Kürt dili, kültürü, müziği üzerindeki yasaklar devam ediyor; Kürdistan'da zulüm ve baskılar artarak sürüyor. Kürdistan Ulusal Kurtuluş Hareketi ile Türkiye'de radikal devrimci-demokratik hareketin önünü almak, içte ve dışta bunları terörist olarak göstermek için, "Terörle Mücadele Kanunu" adı altında yeni bazı siyasi ve hukuki düzenlemeler yapılmıştır. Demokrasiye geçme, reform vaatleri (!) göz boyama ve aldatmacadır.

Yaşadığımız günlerde dikkat çeken önemli noktalardan biri de şudur: TC devleti son dönemlerde Kürdistan'da "özel Savaş" yöntemlerini gündemleştirmiş bulunuyor. MIT ve Genel Kurmay Başkanlığı'na bağlı "Kontr-Gerilla" gibi karanlık güçler önceden belirlenmiş hedeflere yönelik seri bazı eylemlere girişmektedir. Kürdistan'da HEP ve İnsan Hakları Derneği binalarına ve bazı dergi bürolarına yönelik kundaklama eylemleri; ulusal muhalefet saflarında tanınmış yurtseverlere karşı girişilen komplolar ve en son HEP Diyarbakır İl Başkanı Vedat AYDIN'ın evinden alınarak öldürülmesi vb., Kürdistan'da Özel Harbin adım adım gündemleştirildiğini ortaya koyan somut olaylardır. Diğer yandan TC devleti Kuzey Kürdistan'daki baskı, zulüm ve katliamlarıyla da yetinmeyerek, 5 Ağustos'tan itibaren Güney Kürdistan'a yönelik giriştiği yeni saldırısıyla (bu dördüncü saldırısıdır), barbar, ilhakçı ve saldırgan karakterini bir kez daha ortaya koymuştur. Faşist Türk ordusunun Güney Kürdistan'a yönelik saldırı ve ilhak hareketine şiddetle karşı koymak ve bunu uluslararası kamuoyunda teşhir etmek gerekiyor. Bu saldırının hedeflerinden biri de, değişik parçalardan Kürt politik güçlerini karşı karşıya getirmek ve onları birbirine kırdırmaktır. Dört parçadan Kürt politik örgütlerinin TC ve diğer sömürgeci devletlerin bu tür oyunlarına karşı son derece duyarlı olmaları ve sorumlu davranmaları gerekiyor. Diğer yandan Kürt politik örgütleri, Kürdistan'da yurtsever güçler arasında çatışmalardan şiddetle kaçınmak ve düşmanın provakasyonlarına alet olmamak için de sorumlu davranmak zorundadırlar.

Dört parçasıyla Kürdistan bir bütün olarak yakın tarihinin en önemli ve en hareketli dönemlerinden birini yaşıyor. Kürt halkının ulusal-demokratik mücadelesi değişik parçalarda, silahlı mücadele dahil, değişik biçim ve düzeylerde devam ediyor. Kürdistan'da mücadele yükseldikçe, sömürgeci ve emperyalist güçlerin saldırıları, oyun ve düzenbazlıkları da artıyor. Bu koşullarda Kürdistan'ın dört parçasından yurtsever-demokratik güçler arasında birlik ve dayanışmaya her dönemden daha fazla ihtiyaç vardır.

Kuzey Kürdistan ise farklı ve yeni bir süreçten geçiyor. Bu parçada ulusal uyanış son yıllarda büyük bir hız kazanmıştır. Uluslaşma süreci derinleşerek geniş boyutlar kazanıyor. Ulusal uyanış işçi, köylü, aydın, öğrenci, bazı burjuva ve feodal kesimler dahil, toplumun tüm sınıf ve tabakalarında geniş bir toplumsal tabana yayılıyor. Buna bağlı olarak ulusal-demokratik hareket de yeni bir aşamaya girmiştir. Sömürgeci TC devletinin ağır baskı, zulüm ve şimdiden yer yer katliamlar düzeyine varan şiddet politikasına ve yeni hukuki ve siyasi düzenlemelerine rağmen, ulusal-demokratik hareket her geçen gün kitlesel boyutlar kazanarak, yer yer intifada biçiminde daha da yükseliyor. Kuzey Kürdistan'da ulusal-demokratik hareketin içinden geçtiği sürecin en önemli yanlarından biri de budur. Kuşkusuz bu süreç, Kürdistan devrimci güçlerine ağır görevler yüklüyor. Gelişen ulusal muhalefetin örgütlü politik bir güce dönüştürülmesi, bu süreçte ulusal-demokratik güçler arasında her düzeyde birlik ve dayanışmanın koşullarının olgunlaştırılarak, ortak bir mücadele platformunun yaratılması, kendini dayatan görevlerdir. Kuzey Kürdistan ulusal-demokratik

güçlerinin bu öncelikli görevlerini yerine getirebilmeleri, dönemin koşullarına denk düşen açık ve somut bir programla sürece müdahale etmelerine bağlıdır.

Kürt sorunu, son yıllarda uluslararası düzeyde giderek güncel bir konuma gelmiştir. Bu durum uluslararası düzeyde Kürdistan Ulusal Kurtuluş Hareketine yeni ortam ve olanaklar yaratıyor. Bu noktaya dikkati çeken Konferansımız, bu konuda KUK-Avrupa Örgütü'nün önüne yeni bir politika ve program koymuştur. KUK-Avrupa Örgütü, öteden beri Avrupa'daki Kürt siyasi ve demokratik güçlerinin çeşitli düzeylerde birlik ve dayanışmasının ve giderek "merkezi" bir çatı altında toplanmasının zorunluluğunu vurgulamış ve bu alanda üzerine düşen görev ve sorumluluklarını yerine getirmeye çalışmıştır. Konferansımız, bu politikanın sürdürülmesini ve bu alanda çabaların daha da yoğunlaştırılmasını kaydetmiştir. Avrupa'daki Kürt demokratik kuruluşlarının bir Konfederasyon çatısı altında toplanması bu görevlerden biridir. Dört parçadan Kürt siyasi örgütlerinin bir araya gelerek uluslararası alanda temsil gücü olan bir **Ulusal Dayanışma Komitesi** (yurtdışı için) kurmaları diğer bir önemli görevdir.

Konferansımız, örgütümüzün yurtdışı faaliyetlerinin yetersiz olduğunu belirtmiş, daha programlı ve yoğun bir faaliyetin gerekliliğini vurgulamıştır. Bu bağlamda, Avrupa'da Kürdistanlı güçler arasında ortak çalışma ve birlikteliklerin geliştirilmesi; yayın faaliyetlerinin, demokratik ve kültürel çalışmaların hızlandırılması; Kürt sorununun uluslararasılaştırılması ve Kürt ulusal hareketine destek ve dayanışmanın salanması alanlarında daha aktif bir çalışma içine girilmesi gerektiğini bildirmiştir.

Yaşanan süreçte Türkiye'deki önemli gelişmelerden biri de, erken seçim kararının alınması ve 20 Ekim'de yapılacak olan genel seçimlerdir. Bundan böyle Kürdistan ulusal-demokratik güçlerinin seçimler ve diğer legal çalışma alanlarına ilişkin alacakları tavir daha çok önem kazanmıştır. Kürdistan ulusal-demokratik güçleri, Kürdistan devriminin stratejik hedeflerine ters düşmemek koşuluyla, seçimler dahil, legal alanda da olanaklı tüm alanlardan yararlanmalıdırlar. Ancak bu konuda, öncelikle değişen koşullara göre net ve somut "**bağımsız bir milli siyaset**"in oluşturulması gerekiyor. Kürdistan'da bağımsız milli bir siyasetle, yurtsever güç ve çevrelerin hedefi, parlamentoya temsilci göndermekten çok, seçimleri bir milli tartışma platformu haline getirmek olmalıdır. Kürt halkının kendi ulusal kimliği ve kendi öz siyasi örgütleriyle seçimlere katılmadığı bugünkü ortamda, doğru olan siyaset, ülke çapında "**milli bir platform**" oluşturarak yurtsever adaylar üzerinde durmak olmalıdır.

KUK II. AVRUPA KONFERANSI son olarak örgütümüzün üye, sempatizan ve taraftarlarına şu çağrını yapmıştır: Kürdistan yeni bir süreçten geçiyor, Kürdistan ulusal-demokratik hareketi ise olağanüstü bir dönemi yaşıyor. Toparlanma ve yeniden örgütlenme çabalarının yoğunlaştığı bu dönemde her kese ağır görev ve sorumluluklar düşüyor. Bu bağlamda Konferansımız; şu veya bu nedenle hala örgüt dışında olan, fakat hareketimizin ideolojik-politik çizgisine bağlı kalan, örgüte zarar vermeyen tüm fedakâr ve dürüst insanlarına; örgüt saflarında aktif yerlerini almaları ve bu yeni sürece omuz vermeleri için, bir kez daha çağrıda bulunuyor.

YAŞASIN KÜRDİSTAN ULUSAL KURTULUŞÇULARI (KUK) !..

YAŞASIN KUK II. AVRUPA KONFERANSI !..

YAŞASIN BAĞIMSIZLIK DEMOKRASİ SOSYALİZM BİRLİK MÜCADELEMİZ !..

25 Austos 1991

**KÜRDİSTAN ULUSAL KURTULUŞÇULARI
(KUK/RNK)**

Avrupa Yürütme Komitesi